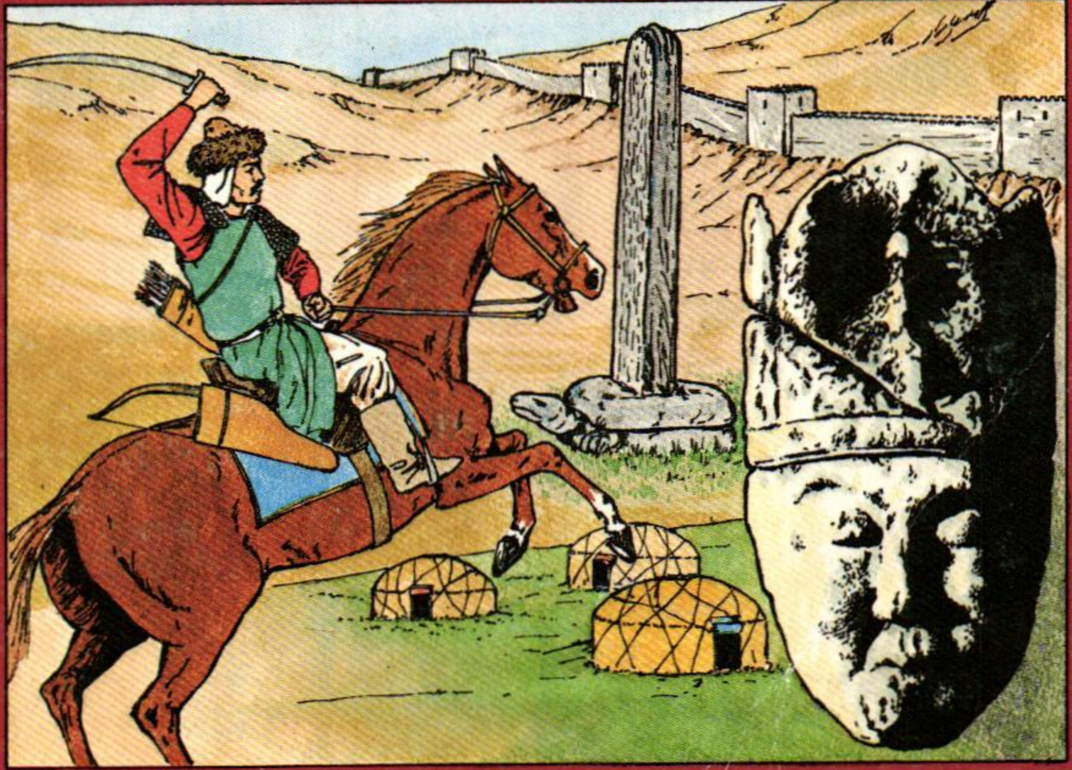
RESİMLERLE İNSANLIK TARİHİ ANSİKLOPEDİSİ

TARİHTE İLK TÜRK DEVLETLERİ

KARACAN

TARİHTE İLK TÜRK DEVLETLERİ

KARACAN RESİMLERLE İNSANLIK TARİHİ ANSİKLOPEDİSİ

Karacan Yayınları A.Ş. adına sahibi: **ALİ KARACAN**
Sorumlu Genel Yayın Yönetmeni: **ALİ SAYDAM**
Mali Koordinatör: **ÖZHAN KÜÇÜKTOPUZLU**
Teknik Koordinatör: **OĞUZ DEMİRCİOĞLU**

Yazı İşleri Müdürü: **ERCAN ALTAZLI**
Yazı İşleri Yardımcısı ve Metin Yazarı: **DENİZ DAĞDELEN**
Danışma Kurulu: **Prof. Dr. TAHSİN YAZICI, Doç. Dr. ALİ İHSAN GENCER, Doç. Dr. MEHMET ÖZSAİT, Doç. Dr. İSMET MİROĞLU, PAUL MANDRİNİ, ALBERTO CABADO, EUGENİO ZOPPİ**
Resimleyen: **TÜRKAY ÖZBURSALI**
(Bu kitabın resimlenmesinde Prof. Dr. NEJAT DİYARBEKİRLİ'nin özel arşiv ve kütüphanesinden yararlanılmıştır.)

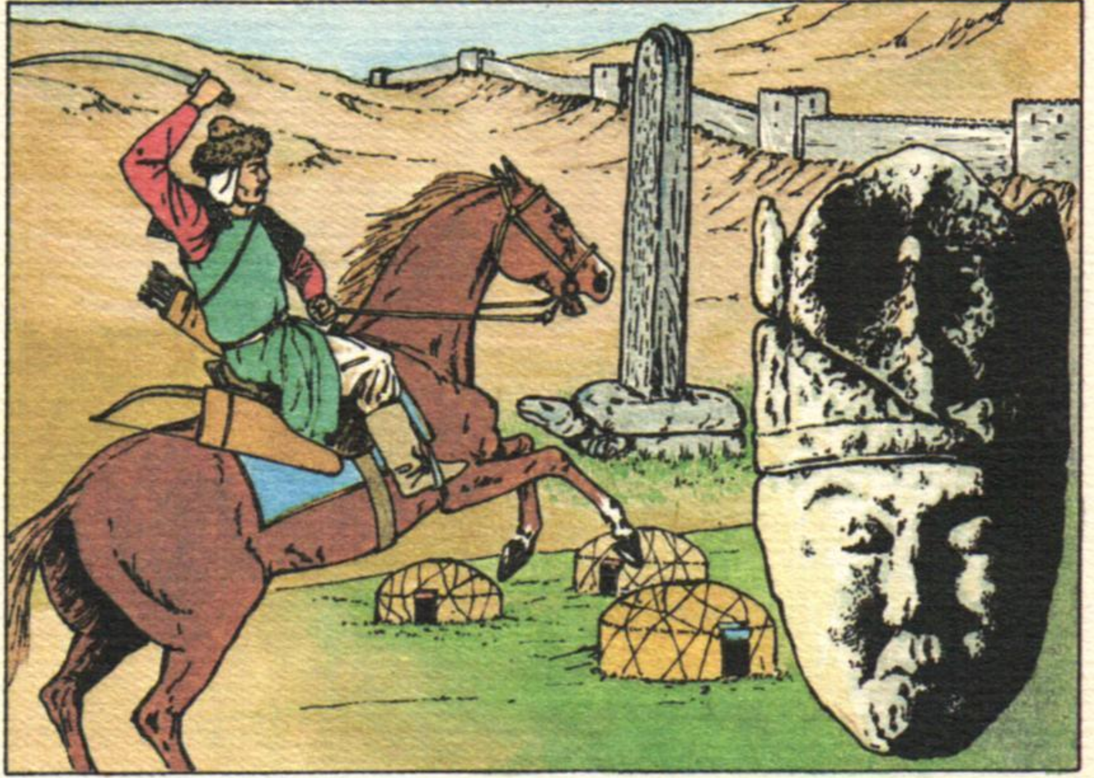
Teknik Yönetmen: **ERTAN GÖKEMRE**
Teknik Müdür: **NURETTİN ÖZAKSEL**
Teknik Müdür Yardımcısı: **M. SABİT UÇUK**
İlan ve Halkla İlişkiler Müdürü: **ESER NOYAN**
Satış Müdürü: **ALİ ALPASLAN**

Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı'nın 20.2.1984 tarih ve 01771 sayılı kararı ve ek 3.4.1984 tarih ve 2152 sayılı kararı ile ilk 5 sayısı özellikle ilkokul 4. ve 5. sınıf öğrencileri ile ortaokul öğrencilerine tavsiye edilmiş olup, bu sayısı da onaya sunulmuştur.

Renk Ayrımı: **ÇALİ GRAFİK**
Baskı: **HÜRRİYET OFSET A.Ş. HALKALI/İSTANBUL**
Kapak Baskısı: **NADİR BASIMEVİ**

Adres: **KARACAN YAYINLARI,** Basın Sarayı, Cağaloğlu/İstanbul
Tel: 527 00 34 - 526 69 00

Fiyatı: 200 TL / Kıbrıs'ta: 250 TL

TARİHTE İLK TÜRK DEVLETLERİ

TARİHTE İLK TÜRK DEVLETLERİ

ÇİN KAYNAKLARI TÜRKLERİN ANAYURDUNUN ALTAY DAĞLARI OLDUĞUNU SÖYLEMEKTE İSE DE, ÇAĞDAŞ ARAŞTIRMACILAR TAŞ DEVRİ'NDEN BERİ EN ESKİ TÜRK YURDUNUN BAYKAL GÖLÜ VE SAYAN DAĞLARI'NIN BATISINDAKİ, BUGÜN MİNUSİNSK DİYE ANILAN YER OLDUĞU KONUSUNDA GÖRÜŞ BİRLİĞİNE VARIRLAR...

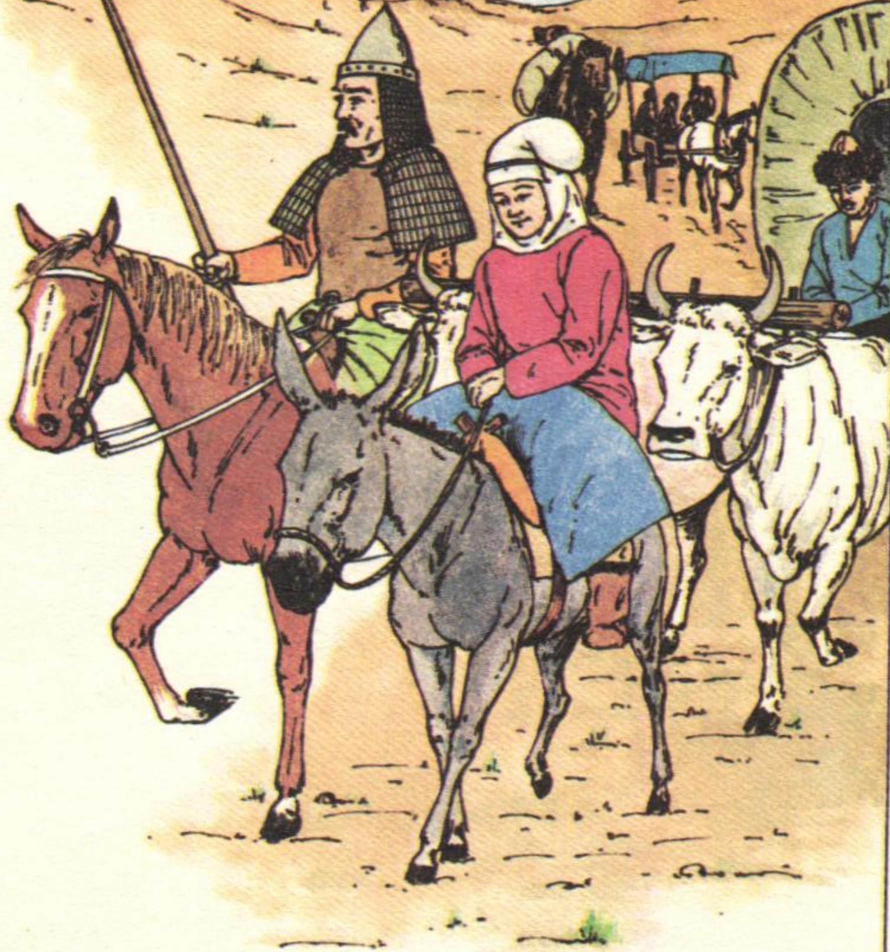

M.Ö. 1700-M.Ö. 1200 YILLARI ARASINDA BU BÖLGEDE OTURDUKLARI TESPİT EDİLEN TÜRKLER, M.Ö. 1200'DEN İTİBAREN, BELKİDE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ VEYA OTLAK...

...DARLIĞI NEDENİYLE ÇEVREYE DAĞILMAK ZORUNDA KALARAK, BİR KISMI KAZAKİSTAN ÜZERİNDEN MÂVERAÜNNEHİR'E VE HAZAR-URAL DAĞLARI ARASINA DOĞRU...

...DİĞER BİR KISMI ALTAYLAR-TANRI DAĞLARI ÜZERİNDEN DOĞUYA, ÇİN'İN KANSU-ORDOS HAVALİSİNE GÖÇ ETMİŞLERDİR Kİ, TARİHTE ASYA HUNLARI DİYE ANILAN GRUP, BU KİTLEYE MENSUPTUR...

4

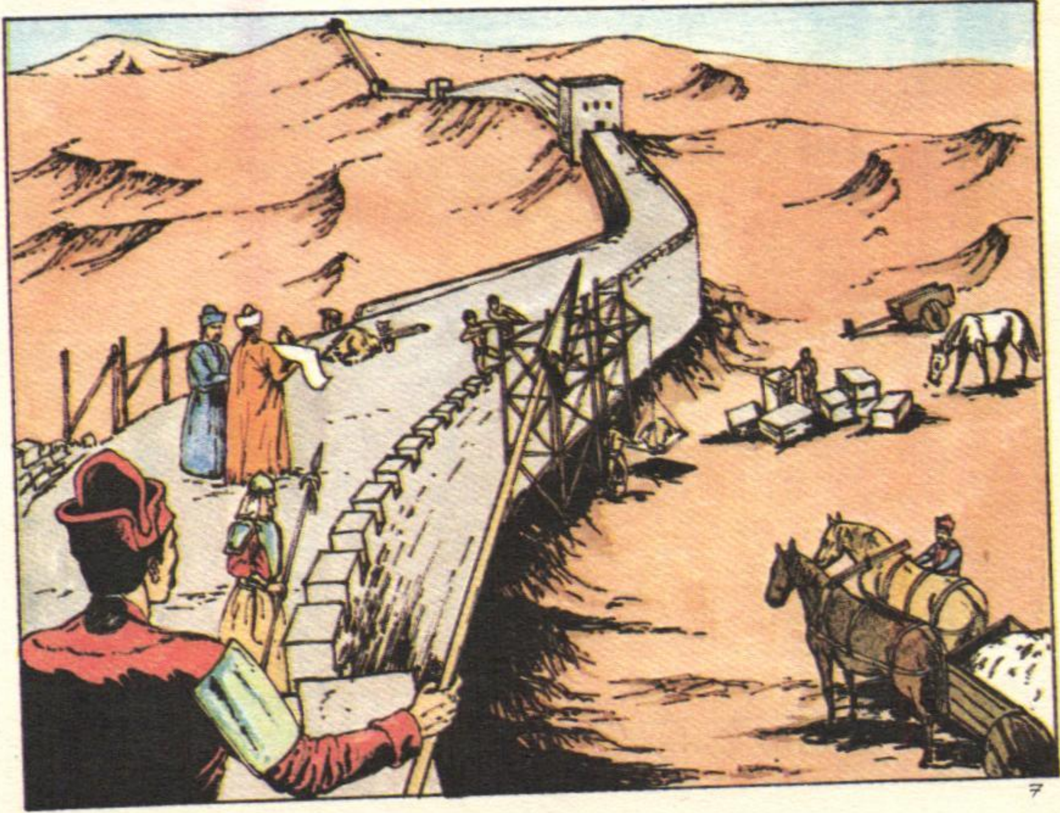

M.Ö. III. YÜZYILA DOĞRU BAZI TÜRK ZÜMRELERİNİN KUZEYDOĞU ASYA'YA ÇEKİLDİKLERİ ANLAŞILMAKTADIR (YAKUTLAR).
MÂVERAÜNNEHİR İSTİKAMETİNE YÖNELENLERİN İSE İNDUS-PENCAP BÖLGESİNE DOĞRU İLERLEDİKLERİ BİLİNMEKTEDİR...
5

HUNLAR, I. YÜZYIL SONU İLE II. YÜZYIL BAŞLARINDA GÜNEY KAZAKİSTAN VE TÜRKİSTAN'A, 375' TEN SONRA AVRUPA İÇLERİNE, OĞUZLAR X. YÜZYILDA ORHUN BÖLGE-SİNDEN SEYHUN NEHRİ KIYILARINA, XI. YÜZYILDA İRAN VE ANADOLU'YA, AVARLAR HAZAR DENİZİ BÖLGESİNDEN ORTA AVRUPA'YA, HAZAR DENİZİ'NİN KUZEYİNDE GÖRÜLEN BULGARLAR, 669'DAN İTİBAREN BALKANLAR'A VE VOLGA KIYILARINA.....
....PEÇENEK, KUMAN (KIPÇAK) VE UZLAR (OĞUZ BOYU) HAZAR DENİZİ'NİN KUZEYİNDEN ORTA AVRUPA VE BALKANLAR'A (IX-XI. YÜZYIL) GÖÇ ETMİŞLERDİR.

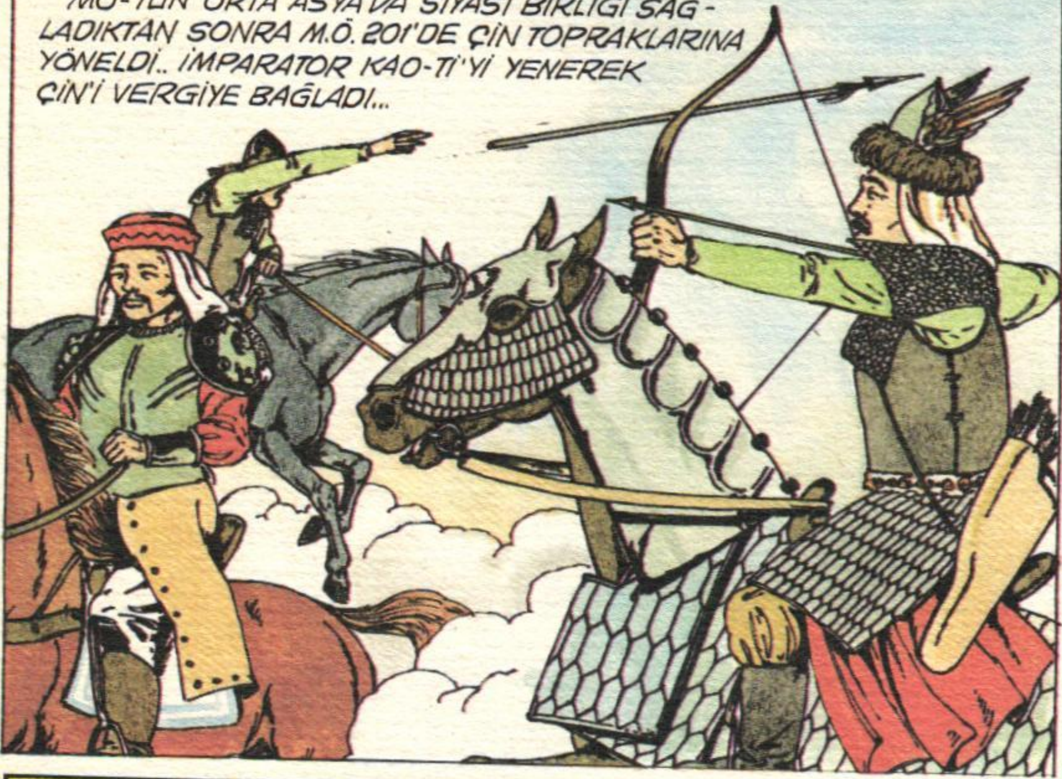
6

M.Ö. 318 TARİHLİ BİR
ANLAŞMADA TESPİT EDİL-
MİŞTİR... HUN AKINLARIN-
DAN KORUNMAK AMACIYLA
YAPTIRILAN ÜNLÜ ÇİN SED-
Dİ'NİN İNŞASININ TAMAM-
LANDIĞI M.Ö. 214 YILINI
TAKİP EDEN DÖNEMDE
HUN DEVLETİ'NİN BAŞINA,
MO-TUN (METE) GEÇTİ...
(M.Ö. 209-M.Ö. 174)

7

HUN İMPARATORLUĞU'NUN SINIRLARI DOĞU'DA KORE'YE, KUZEYDE BAYKAL GÖLÜ İLE OBİ, İRTİŞ, IŞIM NEHİRLERİNE, BATIDA ARAL GÖLÜ'NE, GÜNEYDE ÇİN'DEKİ WEİ IRMAĞI-TİBET YAYLASI HATTINA KADAR UZANIYORDU...

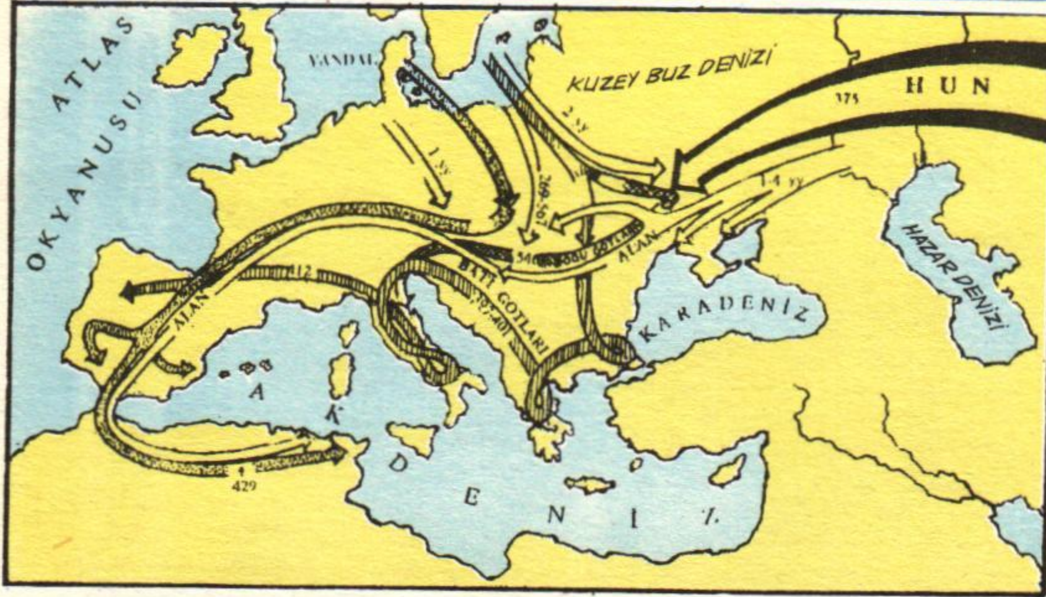

M.Ö. 127 YILINDAN İTİBAREN HUN İMPARATORLUĞU ÇİNLİLERİN ENTRİKALARI KARŞISINDA ZAYIFLAMAYA BAŞLADI...

EKONOMİK DARLIK GÖRÜLDÜ.. BUNUN SONUCUNDA HUN BİRLİĞİ PARÇALANDI...

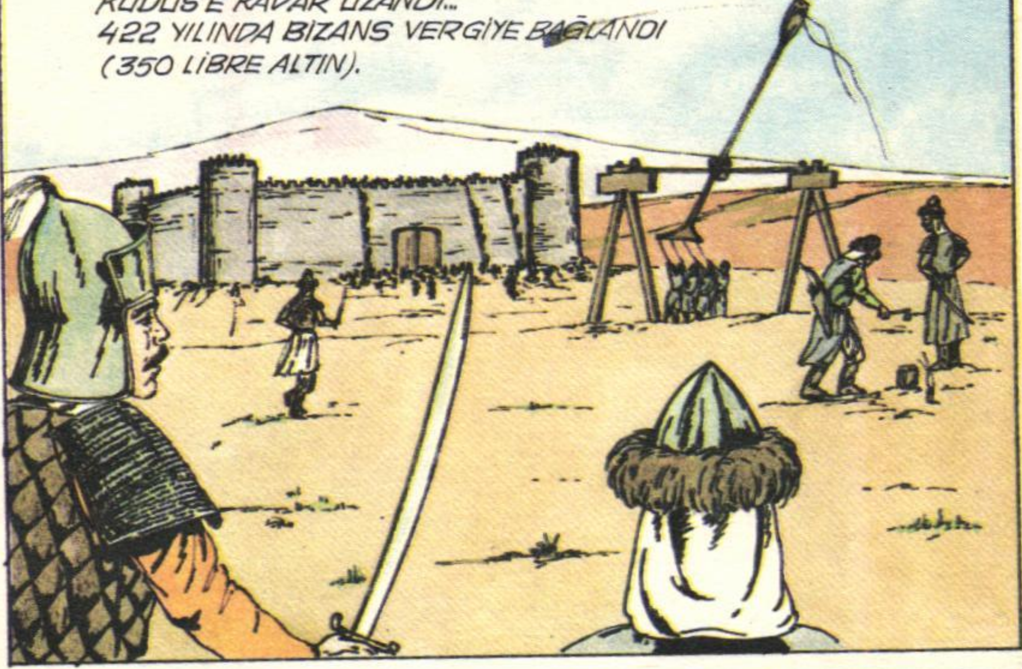

M.Ö. 58'DE KUZEYDEKİ HUNLARIN BAŞINA GEÇEN Çİ-Çİ, BİRLİĞİ YENİDEN SAĞLADI VE ORTA ASYA HUN İMPARATORLUĞU'NU KURDU... ANCAK ÇU-TALAS NEHİRLERİ ARASINDA KURDUĞU BAŞKENT, M.Ö. 36'DA ANİ BİR ÇİN SALDIRISI SONUCU YAKILIP YIKILDI...

9

.... AVRUPA HUNLARI OLARAK ANILAN DİĞER BİR BÖLÜM BATIYA GÖÇ ETTİ.. 374'TE İTİL KIYILARINDA GÖRÜLEN AVRUPA HUNLARI, GERMEN GOTLARI EGEMENLİKLERİ ALTINA ALARAK GALYA (BUGÜNKÜ FRANSA)'YA KADAR UZANAN BİR İMPARATORLUK KURTULAR (ATTİLA HUNLARI)...

395'TE BİR KOL BALKANLAR'DAN TRAKYA'YA İNERKEN, DİĞER BİR KOL DA KAFKASLAR ÜZERİNDEN ANADOLU'YA YÖNELDİ... MALATYA VE ÇUKUROVA'YA KADAR İLERLEDİ.. URFA VE ANTAKYA'YI KUŞATARAK KUDÜS'E KADAR UZANDI..
422 YILINDA BİZANS VERGİYE BAĞLANDI (350 LİBRE ALTIN).

BÜYÜK HUN İMPARATORU ATTİLA'NIN BAŞA GEÇMESİNDEN SONRA BİZANSLILARLA 434 YILINDA KONSTANTİA BARIŞI (MARGOS BARIŞI) İMZALANDI...

11

ATTİLA'NIN BAŞLATTIĞI I. BALKAN SEFERİ (441-442) SONUNDA TUNA BOYUNDAKİ KALELER ZAPTEDİLDİ VE BALKANLAR YABANCI KAVİMLERDEN TEMİZLENDİ... HUN ORDUSU II. BALKAN SEFERİNE 447 YILINDA ÇIKTI... ATTİLA'NIN KOMUTASINDA TUNA'YI GEÇEN HUN ORDUSU, YOL ÜZERİNDEKİ KALELERİ TEK TEK FETHEDEREK BÜYÜKÇEKMECE'YE ULAŞTI...

DAHA SONRA 200.000 KİŞİLİK HUN ORDUSU 451 YILI BAŞ-
LARINDA ORTA MACARİSTAN'DAN BATIYA DOĞRU HAREKETE GEÇE-
REK ROMA ÜZERİNE YÜRÜDÜ... AYNI GÜÇTEKİ İKİ ORDU CHAMPAGNE
(ŞAMPAYN) OVASI'NDA KARŞILAŞTILAR.. 24 SAAT SÜREN SAVAŞ
SONUNDA İKİ TARAF DA BÜYÜK KAYIPLAR VERDİ... ANCAK ATTİLA
AMACINA ULAŞMIŞ VE GALYALILARI SAF DIŞI EDİP, ROMA'YI
DESTEKSİZ BIRAKMAYI
BAŞARMIŞTI...
13

ATTİLA ERTESİ YIL 100.000
KIŞILIK ORDUSUYLA PO OVA-
SI'NA KADAR GELDİ.. PAPA I.
LEO BAŞKANLIĞINDAKİ KON-
SÜLÜN ROMA'NIN TESLİM OL-
DUĞU HABERİNİ GETİRMESİ
ÜZERİNE BATI ROMA'YI VER-
GİYE BAĞLAYARAK ŞEHRE
GİRMEDEN GERİ DÖNDÜ...

BÖYLECE HUN İMPARATORLU-
ĞU'NUN ÜSTÜNLÜĞÜ, DOĞU VE
BATI ROMA İMPARATORLUKLARI
TARAFINDAN DA TANINMIŞ
OLUYORDU...
GELELİM AK-HUNLARA... ORTA
ASYA'DA HUN HAKİMİYETİNDEN
SONRA BAŞA GEÇEN SİENPİLE-
RİN YERİNE KURULAN JUAN-
JUAN DEVLETİ'NDEN AYRILAN UAR
VE HUN KABİLELERİ, 350 YILINDA
GÜNEY KAZAKİSTAN BOZKIRLARI-
NA İLERLEYEREK BATI HUNLARI
VOLGA'YA DOĞRU SÜRMÜŞLER
VE AFGANİSTAN'IN TOHARİSTAN
BÖLGESİNE YERLEŞMİŞLERDİ...

14

HAKİMİYETİNİ HAZAR DENİZİ'NİN GÜNEYİNE KADAR GENİŞLETEN BU KAVİM, YIKILIŞ TARİHİ OLAN 557 YILINA KADAR AK-HUN-EFTALİT DEVLETİ OLARAK ANILDI...

AK HUNLAR 484 YILINDA HERAT BÖLGESİNİ ELE GEÇİREREK SASANİLERİ VERGİYE BAĞLADILAR...

15

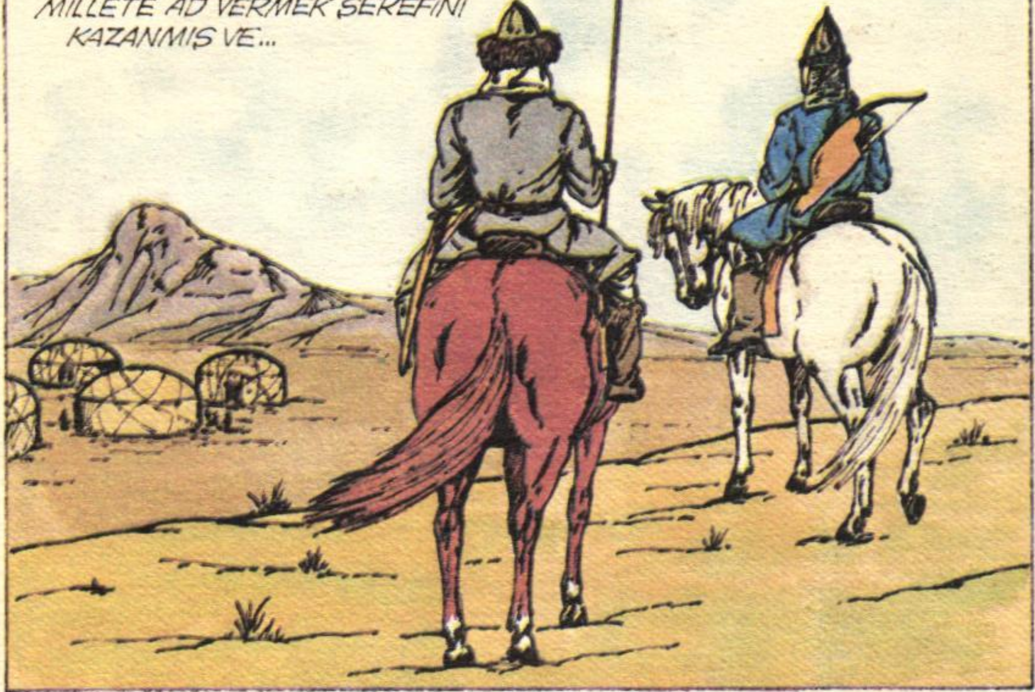
GÖK-TÜRK DEVLETİ'NİN KURULMASINDAN (552) SONRA ZAYIFLAYAN AK HUNLARIN EGEMENLİĞİ ALTINDAKİ TOPRAKLAR, VI. YÜZYILDA GÖK-TÜRKLER VE İRANLILAR ARASINDA PAYLAŞILDI...

ASYA HUNLARININ BİR KOLU OLAN TABGAÇLAR, IV. YÜZYIL SONLARINA DOĞ-RU KUZEY ÇİN'DE, BAŞKENT TAİ OLMAK ÜZERE BİR DEVLET KURDULAR.. ÇEVREDE DAĞINIK YAŞAYAN TOPLULUKLARI EGE-MENLİKLERİ ALTINA ALARAK SINIRLARINI GENİŞLETTİLER...

DEVLETİN SINIRLARI PEKİN YAKINLARINDA HUANG-HO NEHRİNE KADAR UZANIYORDU... KUZEY ÇİN'İ TEK BİR YÖNETİM ALTINDA BİRLEŞTİREN İMPARA-TOR T'A-O DEVRİNDE (424-452) TABGAÇ DEVLETİ EN PARLAK DEVRİNİ YAŞADI...

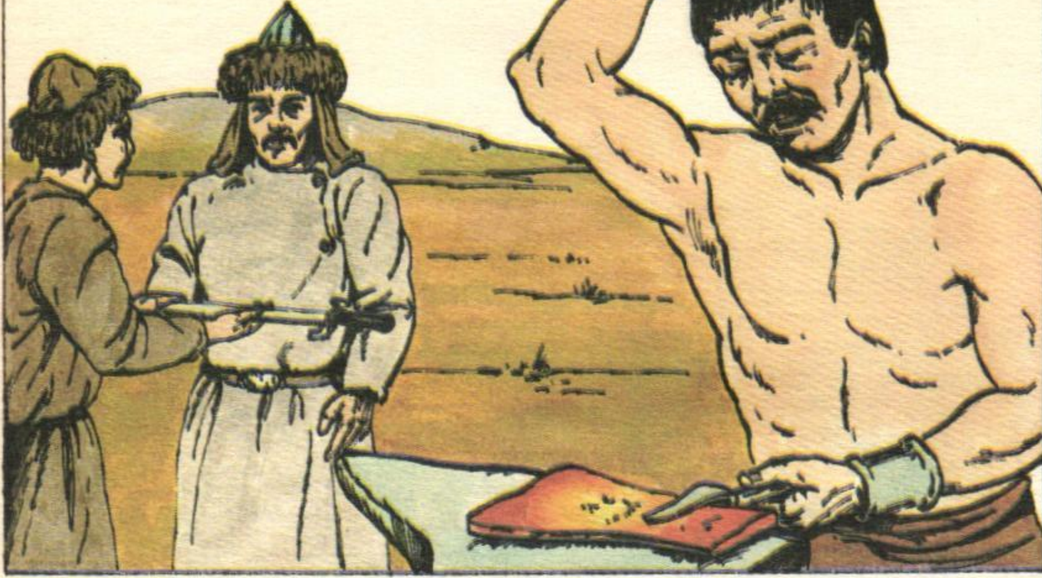
17

TÜRKLERİ BUDİZMİN ETKİ-
SİNDEN KURTARMA ÇABA-
LARININ ZAMANLA AKSA-
MASI ÜZERİNE TABGAÇ
TÜRKLERİ HIZLA ÇİN
KÜLTÜRÜNÜ.....
... BENİMSEMEYE
BASLADILAR...
534'E DOĞRU
DEVLET DOĞU VE
KUZEY (VEYA BATI)
WEİLERİ ADIYLA İKİYE
AYRILDI... VI. YÜZYIL
SONUNDA ORTADAN
KALKTI...
18

ASYA BÜYÜK HUN İMPARATORLU - ĞU'NDAN SONRA İKİNCİ BÜYÜK TÜRK İMPARATORLUĞU OLAN GÖK-TÜRK HAKANLIĞI, TÜRK KELİMESİNİ İLK KEZ RESMİ DEVLET ADI OLARAK KABUL ETMEKLE, BÜTÜN BİR MİLLETE AD VERMEK ŞEREFİNİ KAZANMIŞ VE...

... DOĞU SİBİRYA'DAKİ YAKUT TÜRKLERİ İLE BATIDA OĞUR (BULGAR) TÜRKLERİNİN BİR KISMI DIŞINDAKİ TÜRK ASILLI BÜTÜN TOPLULUKLARI KENDİ YÖNETİMİNDE BİRLEŞTİRMİŞTİR... (VI. - IX. YÜZYIL)

19

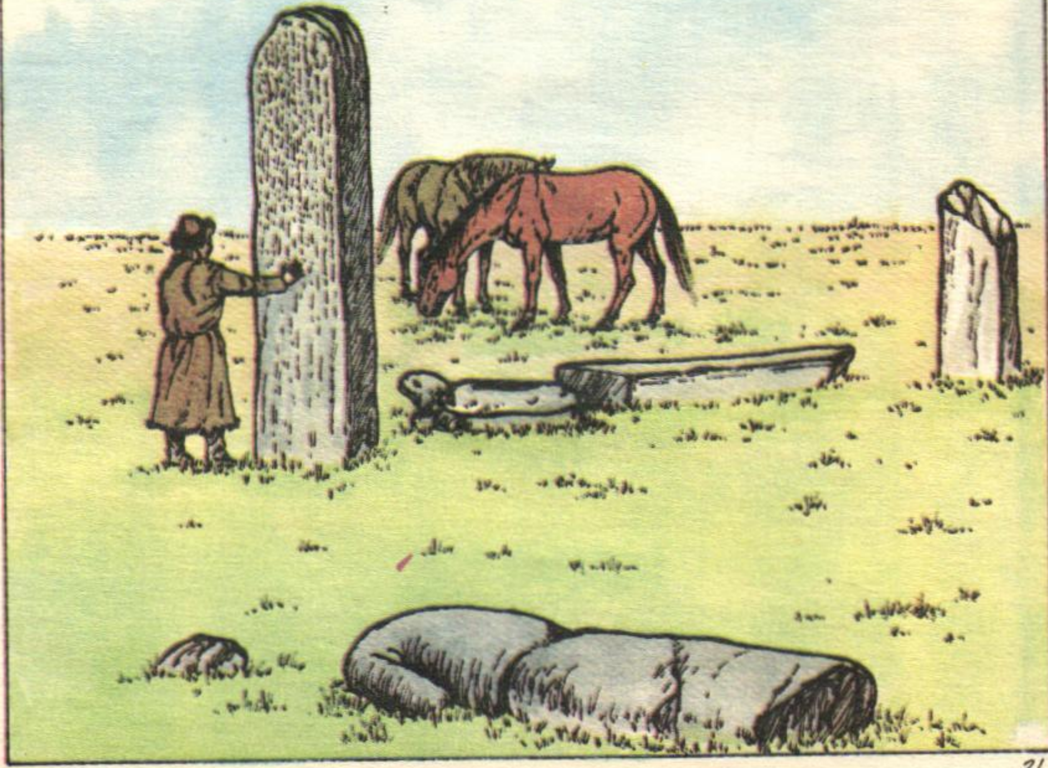
JUAN-JUAN DEVLETİ'NİN YIKILMASINDAN SONRA RESMEN İL-KAĞAN UNVANINI ALAN BUMİN KAĞAN, 552 YILINDA ÖTÜKEN MERKEZ OLMAK ÜZERE BİR HAKANLIK KURDU VE DEVLETİN BATI KANADINI KARDEŞİ İSTEMİ'YE VERDİ...

20

BUMİN KAĞAN'IN ÖLÜMÜNDEN SONRA BAŞA GEÇEN MU-KAN DEVRİNDE (553-572) GÖK-TÜRKLER 10,5 MİLYON km^2'LİK BİR İMPARATORLUĞA SAHİPTİLER...

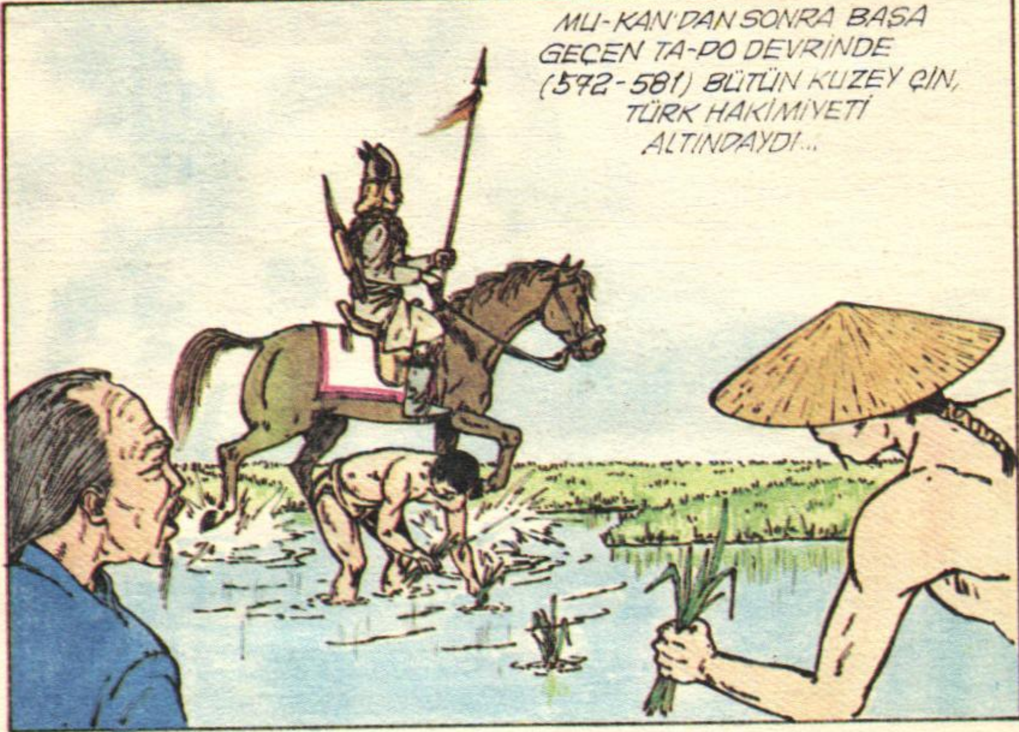
ORHUN KİTABELERİNDE MU-KAN'IN BİRÇOK KAVMİ EGEMENLİĞİ ALTINA ALDIĞI, DOĞU'DA KADIRGAN DAĞLARINA, BATIDA BELH-SEMERKANT YOLU ÜZERİNDEKİ DEMİR-KAPI'YA KADAR OLAN YERLERİ KENDİ TOPRAKLARINA KATTIĞI KAYDEDİLMEKTEDİR...

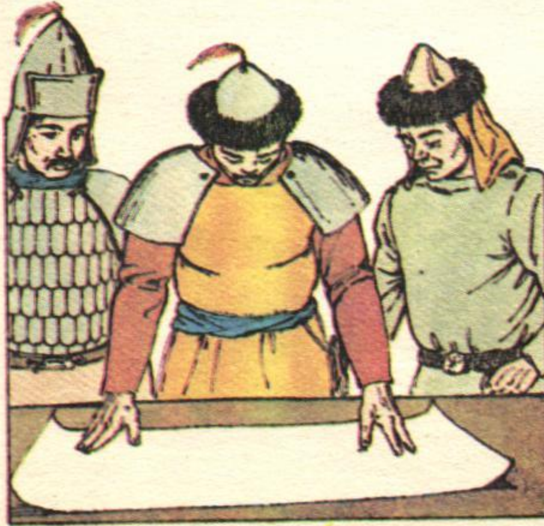

SASANİ İMPARATORLUĞU'NUN VI. YÜZYILIN İKİNCİ YARISINDA KENDİ ÜLKESİNDEN AKDENİZ LİMANLARINA VE BİZANS'A YAPILMAKTA OLAN İPEK NAKLİYATINI DURDURMASI, EKONOMİK AÇIDAN.....

...ÖNEMLİ BİR KAYIBA UĞRAYAN GÖK-TÜRKLERİ BİZANS'LA İŞBİR-LİĞİ YAPMAYA YÖNELTTİ... 568 YILINDA BU AMAÇLA Bİ-ZANS'A GÖNDERİLEN HEYET, ORTA ASYA'DAN DOĞU ROMA İMPARATOR-LUĞU'NA GÖNDE-RİLEN İLK DİPLO-MATİK HEYET OLMA ÖZEL-LİĞİNİ TAŞIR...

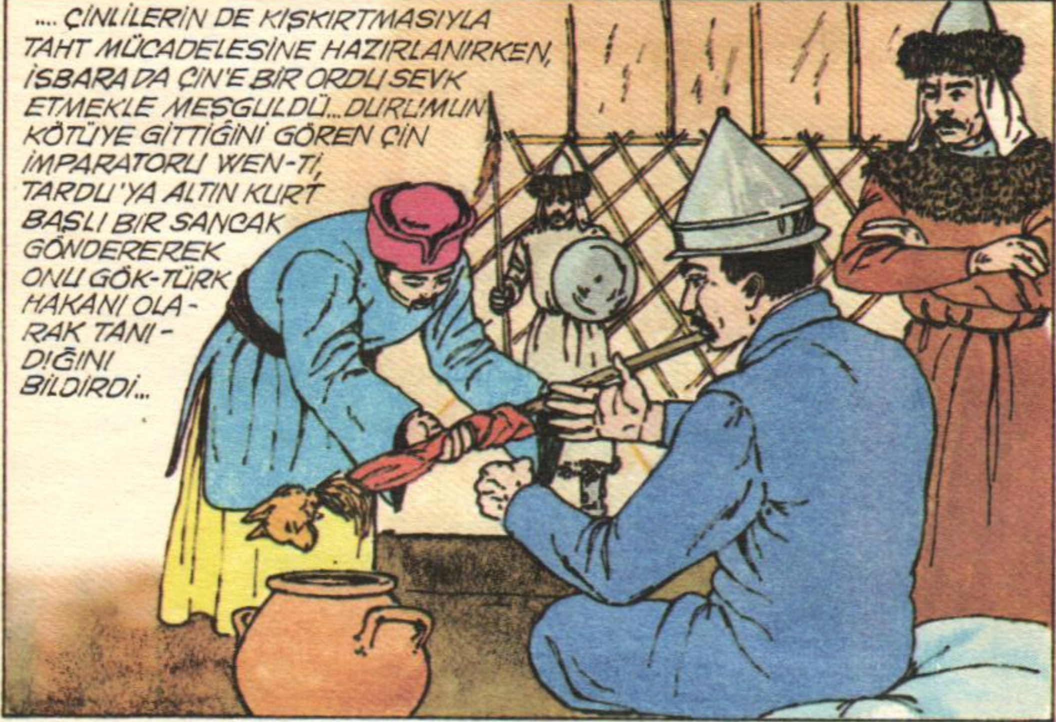
22

MU-KAN'DAN SONRA BAŞA GEÇEN TA-PO DEVRİNDE (572-581) BÜTÜN KUZEY ÇİN, TÜRK HAKİMİYETİ ALTINDAYDI...

TA-PO DOĞUDAKİ TOPRAKLARIN İDARESİNİ KARDEŞİNİN OĞLU İSBARA'YA, BATIDAKİLERİN, YÖNETİMİNİ İSE KÜÇÜK KARDEŞİ JO-TAN'A VERDİ...

BU ARADA 576'DA ÖLEN İSTEMİ'NİN YERİNE GEÇEN OĞLU TARDU'YA SIĞINAN MU-KAN'IN OĞLU TA-LO-PIEN.....

23

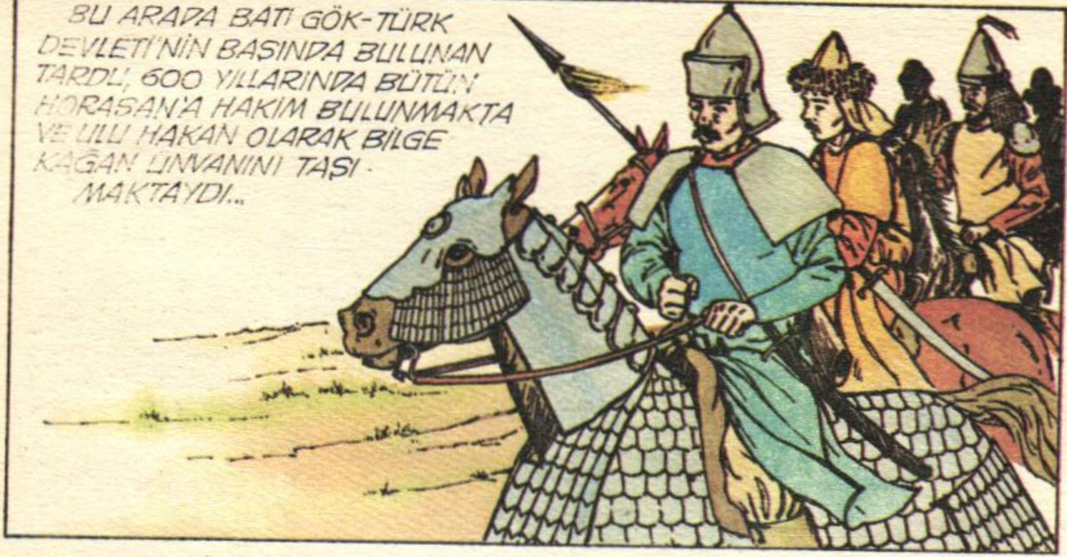

.... ÇİNLİLERİN DE KIŞKIRTMASIYLA TAHT MÜCADELESİNE HAZIRLANIRKEN, İSBARA DA ÇİN'E BİR ORDU SEVK ETMEKLE MEŞGULDÜ... DURUMUN KÖTÜYE GİTTİĞİNİ GÖREN ÇİN İMPARATORU WEN-Tİ, TARDU'YA ALTIN KURT BAŞLI BİR SANCAK GÖNDEREREK ONU GÖK-TÜRK HAKANI OLARAK TANIDIĞINI BİLDİRDİ...

ÇİN OYUNUNA ALET OLAN TARDU'NUN BUNDAN YARARLANARAK 582'DE HAKANLIĞIN DOĞU KANADININ HAKİMİYETİNİ TANIMADIĞINI İLAN ETMESİ ÜZERİNE GÖK-TÜRK HAKANLIĞI İKİYE BÖLÜNMÜŞ OLDU...
24

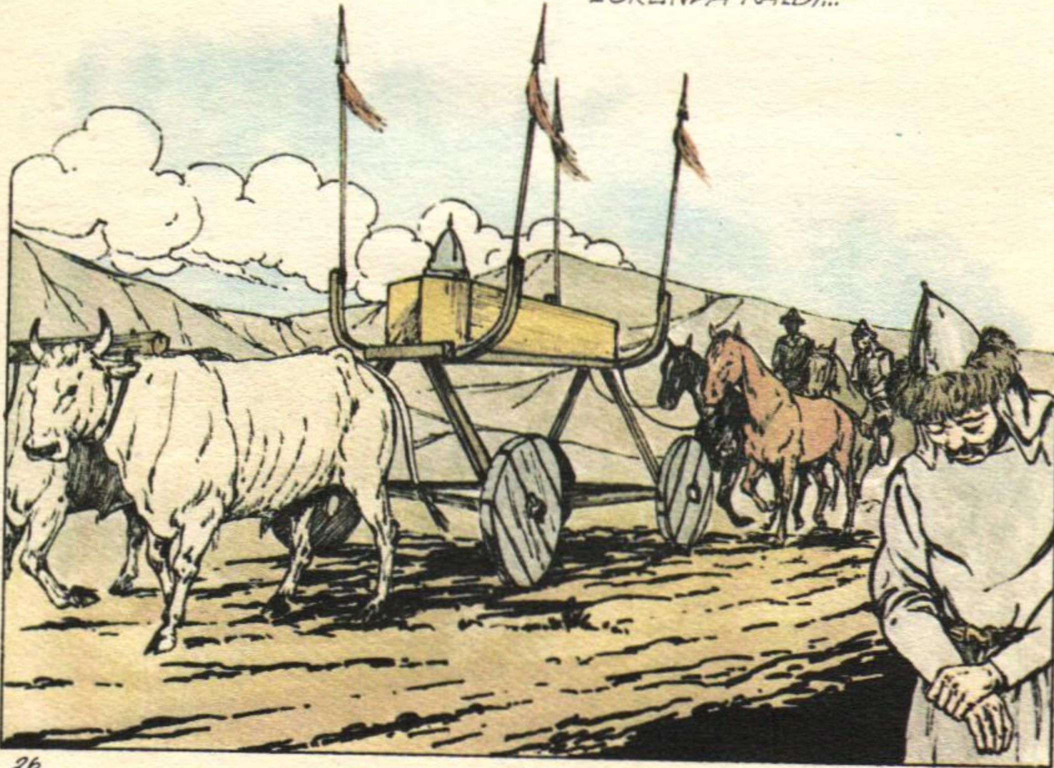

İMPARATORLUK İÇİNDEKİ DURUMU ZAYIFLAYAN İŞBARA'-NIN BARIŞ TEKLİFİNİ KABUL EDEN WEN-Tİ, DOĞU GÖK-TÜRK HAKANLIĞINI KISA SÜREDE EGEMENLİĞİ ALTINA AL-MAKTA GECİKMEDİ...

GÖK-TÜRK PRENSİ KÜR-ŞAD'IN DA T'ANG İMPARATORUNA SUİ-KAST TEŞEBBÜSÜNÜN BAŞARI-SIZLIKLA SONUÇLANMASI VE SUİ-KASTÇILARIN 639'DA ÖLDÜRÜLME-LERİ ÜZERİNE, HAKANLIĞIN DOĞU KANADI BÜTÜNÜY-LE ÇİN EGEMENLİĞİNE GİRMİŞ OLUYORDU...

25

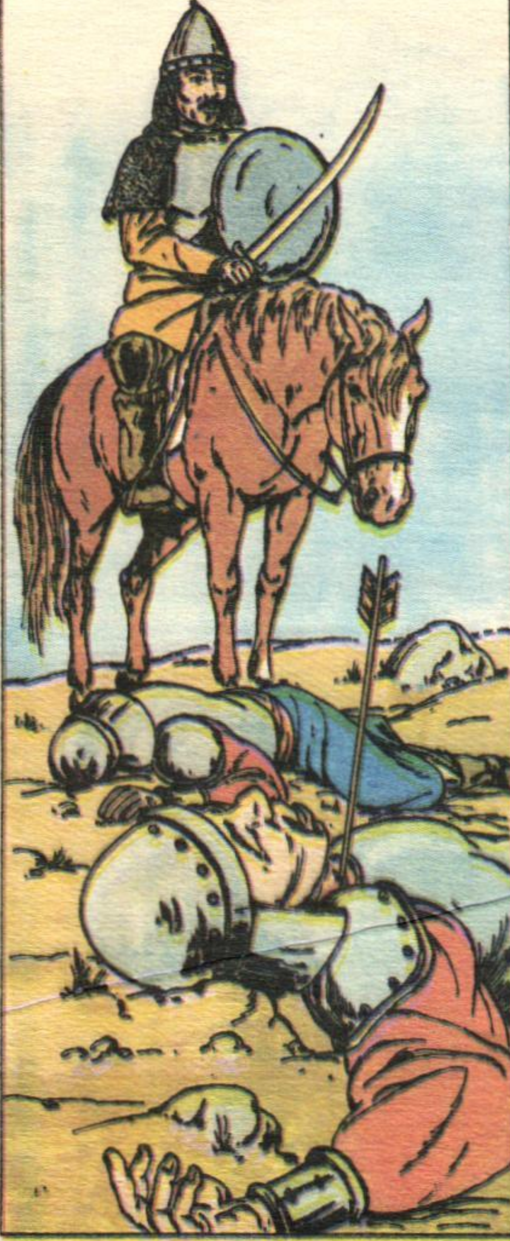

ONUN ÖLÜMÜNDEN SONRA BAŞLAYAN KARIŞIKLIKLARA KÜÇÜK TORUNU TONG-YABGU DEVRİNDE (618-630) SON VERİLDİYSE DE TONG-YABGU'NUN AMCASI SE-Pİ TARAFINDAN ÖLDÜRÜLMESİ ÜZE-RİNE BATI GÖK-TÜRK HAKANLIĞI DA ÇİN HAKİMİYETİNİ KABUL ETMEK ZORUNDA KALDI...

50 YIL BOYUNCA ÇİN BOYUNDURUĞUNDA YAŞAYAN TÜRK MİLLETİ, 680 YILINDA YENİ BİR BAĞIMSIZLIK SAVAŞINI BAŞLATAN KUTLUĞ İLE DEVLET ADAMI VE KOMUTAN TONYUKUK'UN ETRAFINDA BİRLEŞTİ...

682 YILINDA ÖTÜKEN MERKEZ OLMAK ÜZERE BİR HAKANLIK KURULDU... KUTLUĞ, KAAN İLAN EDİLDİ VE İLTERİŞ ÜNVANINI ALDI... DEVLET DANIŞMANLIĞI GÖREVİ TONYUKUK'A VERİLDİ...

KARDEŞİ KAPGAN DEVRİNDE, (693) ÇİNLİLER YENİLGİYE UĞRATILDI... BU ARADA KIRGIZLAR VE TÜRGİŞLER DE GÖK-TÜRK HAKANLIĞINA BAĞ-LANMIŞ BULUNUYORDU...

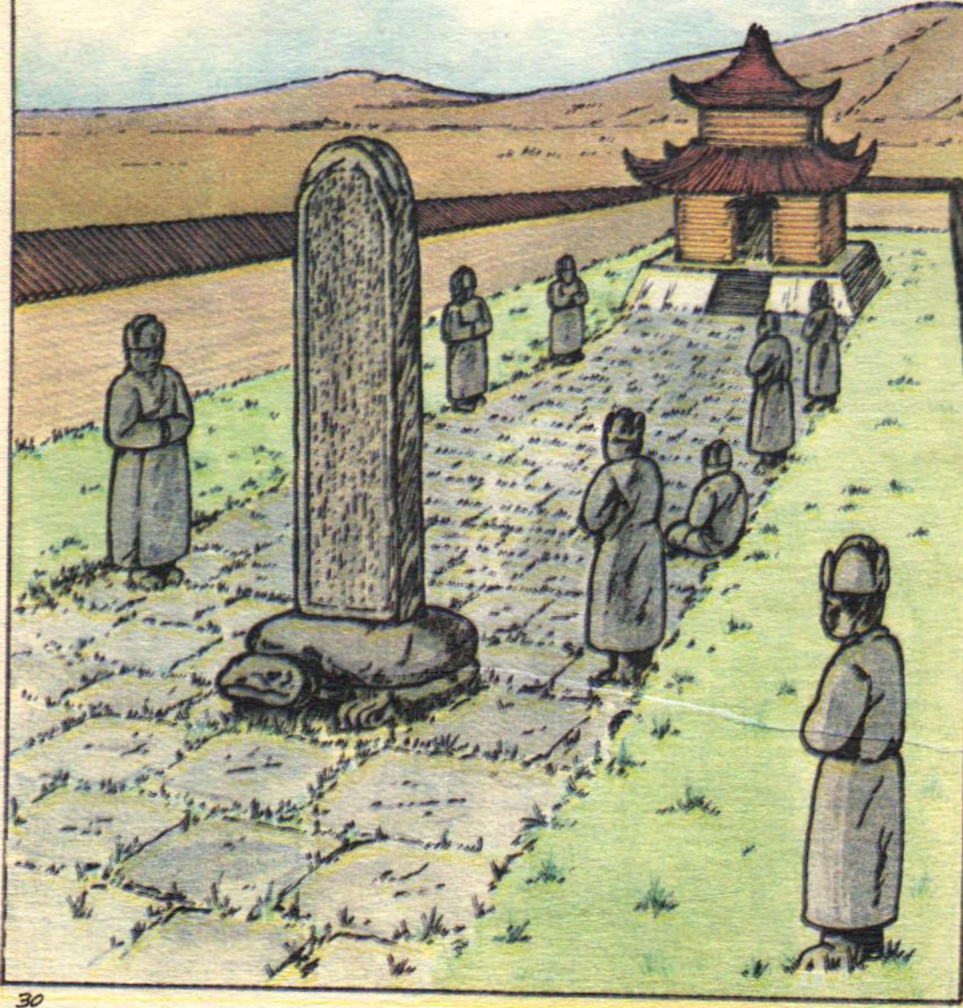

HAKANLIĞIN SINIRLARI BATIDA FERGANA'YA KADAR DAYANDI.. MÂVERAÜNNEHİR'E BİR SEFER DÜZENLENEREK ZENGİN GANİ-METLER ELDE EDİLDİ...

28

HAKANLIĞIN ASIL KÜTLESİNİ MEYDANA GETİREN OĞUZLARIN 714 YILINDAN İTİBAREN BAŞLA-YAN AYAKLANMALARI SONUCU DEVLET ÖNEMLİ ÖLÇÜDE ZARAR GÖRDÜ... İLTERİŞ'İN OĞULLARI BİLGE İLE KÜL-TEGİN'İN ÇABA-LARI DA İÇ KARIŞIKLIKLARI BASTIRMAYA YETERLİ OLMAYINCA....

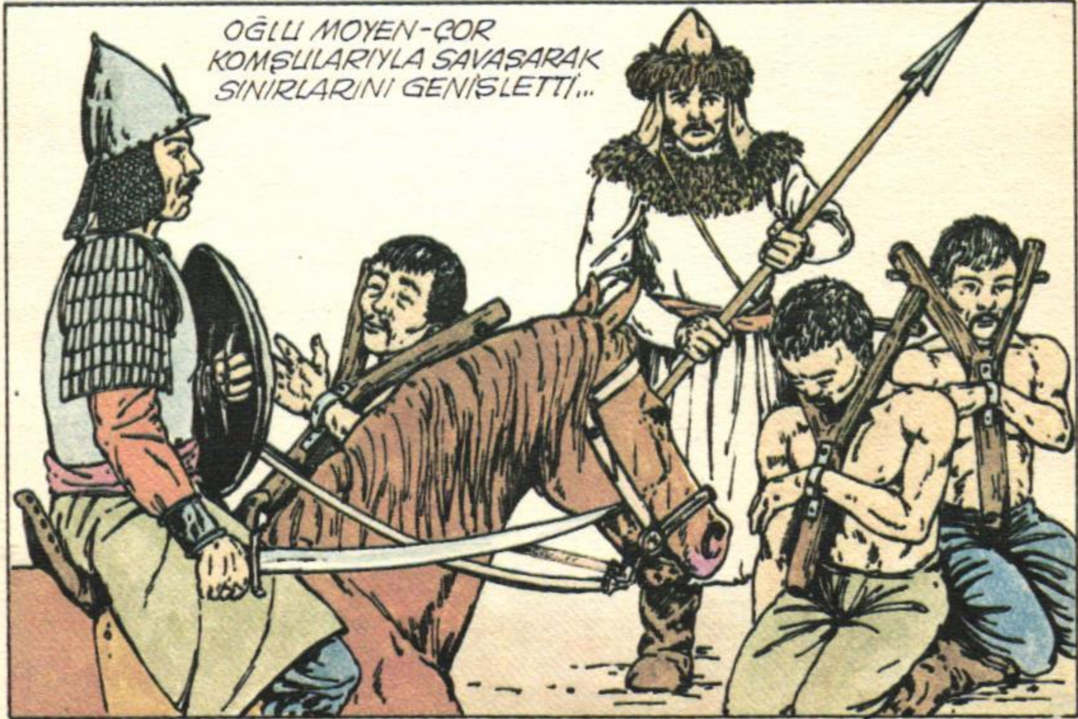

... İKİ KARDEŞ BİR İHTİLAL PLANI HAZIRLAYARAK İKTİDARI DEVRALDILAR.. 716 YILINDA BAŞA GEÇEN BİLGE KAĞAN KARDEŞİ KÜL TEGİN'İ GÖK-TÜRK ORDULARI BAŞKUMANDANLIĞINA ATADI... TONYUKUK YENİDEN DEVLET DANIŞMANLIĞI GÖREVİNE GETİRİLDİ...

29

725 YILINDAN KISA BİR SÜRE SONRA ÖLEN DEVLET ADAMI TONYUKUK VE 731'DE ÖLEN KÜL TEGİN ADINA DİKİLEN KİTABELER, TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI AÇISINDAN BÜYÜK ÖNEM TAŞIR...
734 YILINDA ZEHİRLENEREK ÖLEN BİLGE KAĞAN İÇİN DE METNİ YOLLIG-TEGİN TARAFINDAN YAZILAN KİTABESİYLE BİRLİKTE BİR ANIT-KABİR İNŞA EDİLMİŞ VE 735'TE ÇİN İMPARATORUNUN ARZUSU ÜZERİNE BURAYA BİR DE ÇİNCE KİTABE EKLENMİŞTİR...

30

745 YILINDA UYGUR BAŞBUĞU KUTLUG BİLGE KÜL UNVANIYLA KAĞAN İLÂN EDİLDİ VE BÖLGEDE UYGUR HAKİMİYETİ BAŞLADI...

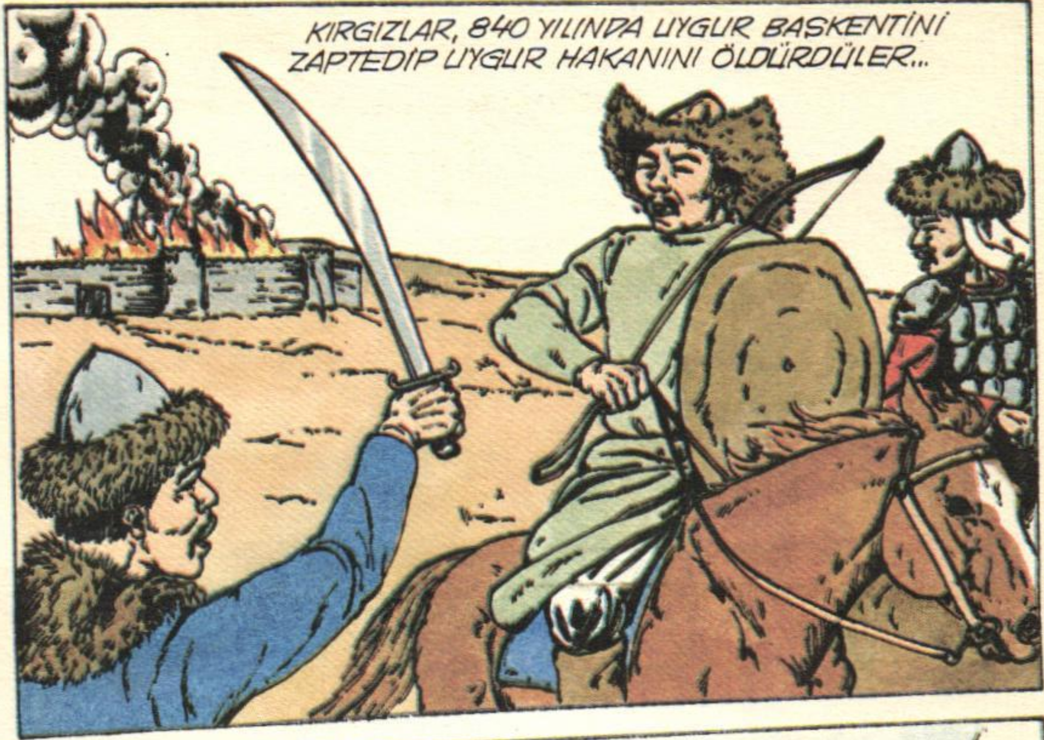

OĞLU MOYEN-ÇOR KOMŞULARIYLA SAVAŞARAK SINIRLARINI GENİŞLETTİ...

31

KARLUKLAR TARAFINDAN DESTEKLENEN İSLÂM KUV-
VETLERİ İLE ÇİNLİLER ARASINDA MEYDANA GELEN
TALAS MUHAREBESİ'NDE (751) ÇİNLİLER AĞIR YENİL-
GİYE UĞRADI... BUNUN SONUCUNDA
TARIM HAVZASI UYGURLARIN EGEMEN-
LİĞİNE GİRDİ...

YERİNE GEÇEN OĞLU
BÖGÜ, LO-YANG SEFERİ
(762) SIRASINDA
TANIŞTIĞI DÖRT
RAHİBİN ETKİSİYLE
MANİHEİZMİ DEVLET
DİNİ OLARAK
KABUL ETTİ...

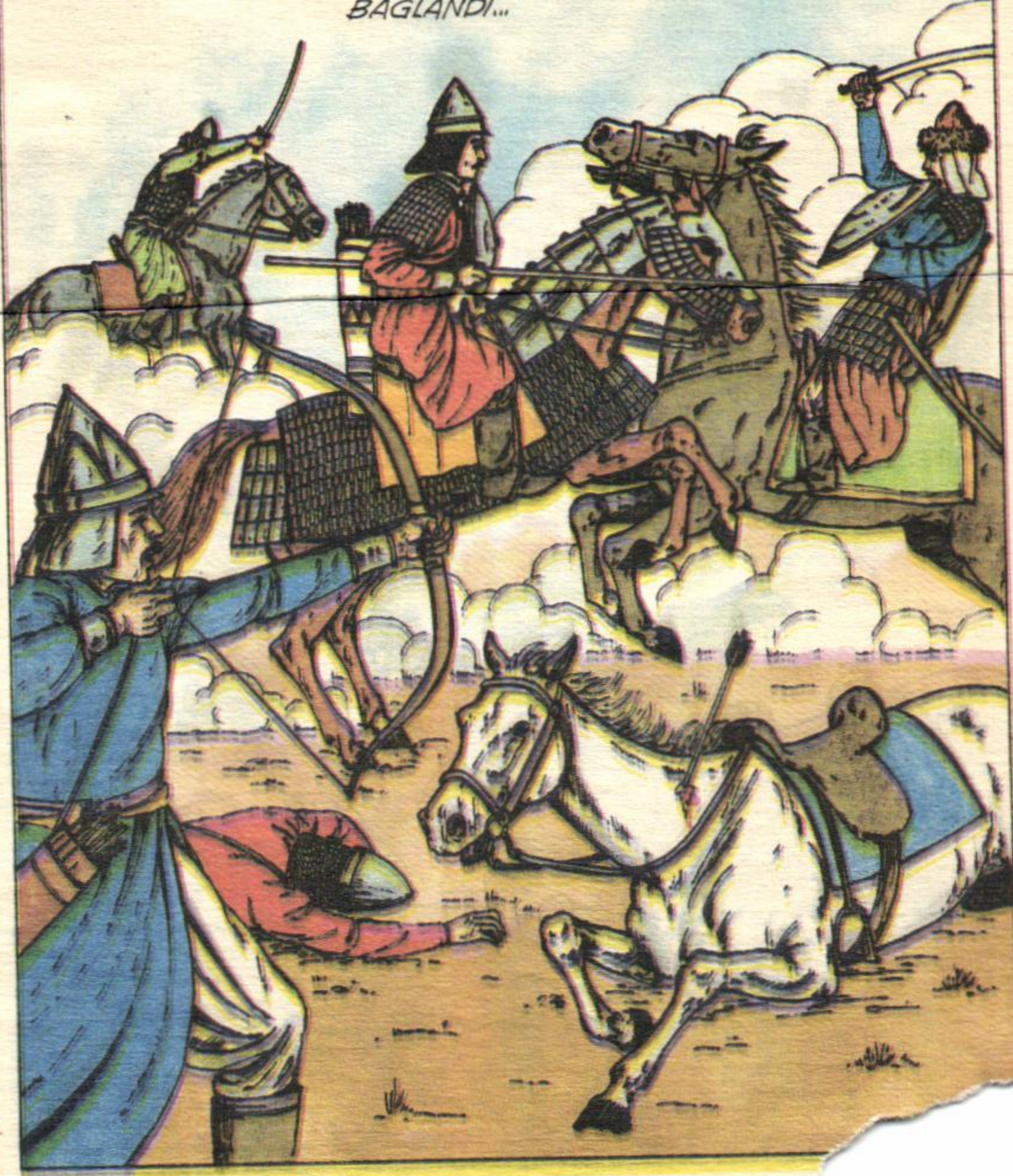
32

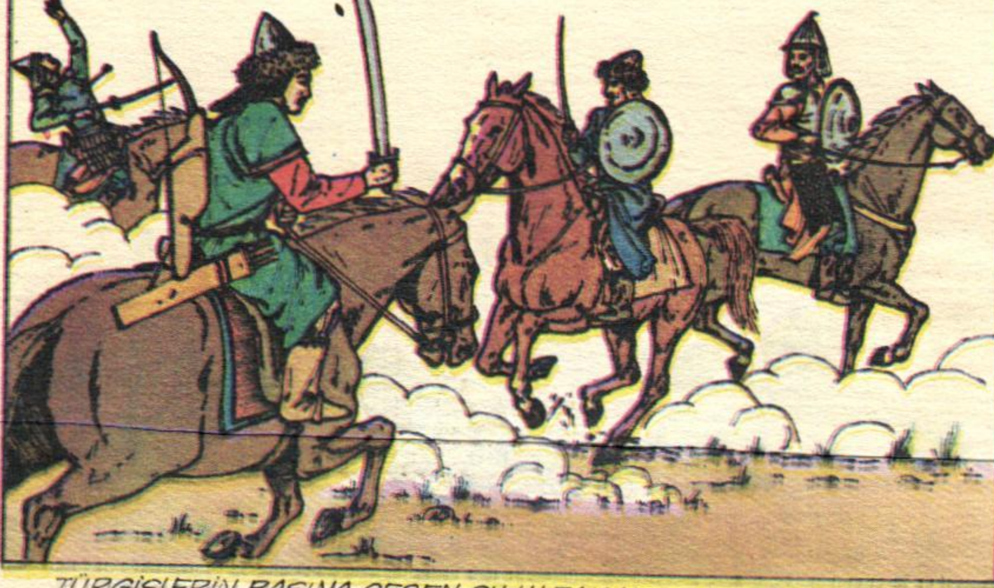

KIRGIZLAR, 840 YILINDA UYGUR BAŞKENTİNİ ZAPTEDİP UYGUR HAKANINI ÖLDÜRDÜLER...

UYGURLARIN BİR KISMI ÇİN TÂBİYETİNE GİRERKEN, BİR KISMI DA V. YÜZYILDAKİ ESKİ YURTLARINA (BAYKAL GÖLÜ'NÜN GÜNEYİNDEKİ SELENGA VE TULA IRMAKLARININ BULUNDUĞU BÖLGE) GERİ DÖNDÜ...

33

TANRI DAĞLARI, BEŞBALIK VE TURFAN DOLAYLARINA YERLEŞEN UYGURLAR, 856 YILINDA UYGUR HAKANININ YEĞENİ MENGLİ'Yİ ALP KÜLÜG BİLGE UNVANI İLE KAĞAN SEÇMİŞLERDİ...
ÇİN BU UYGUR DEVLETİ'Nİ DERHAL TANIDI.. İÇ ASYA'NIN TİCARET YOLLARI ÜZERİNDE BULUNMASI DOLAYISIYLA EKONOMİSİ HIZLA GELİŞEN DEVLET, BÖLGEDE MANİHEİZMİN YAYILMASINDA DA BAŞLICA UNSURLARDAN BİRİ DURUMUNDAYDI..
34

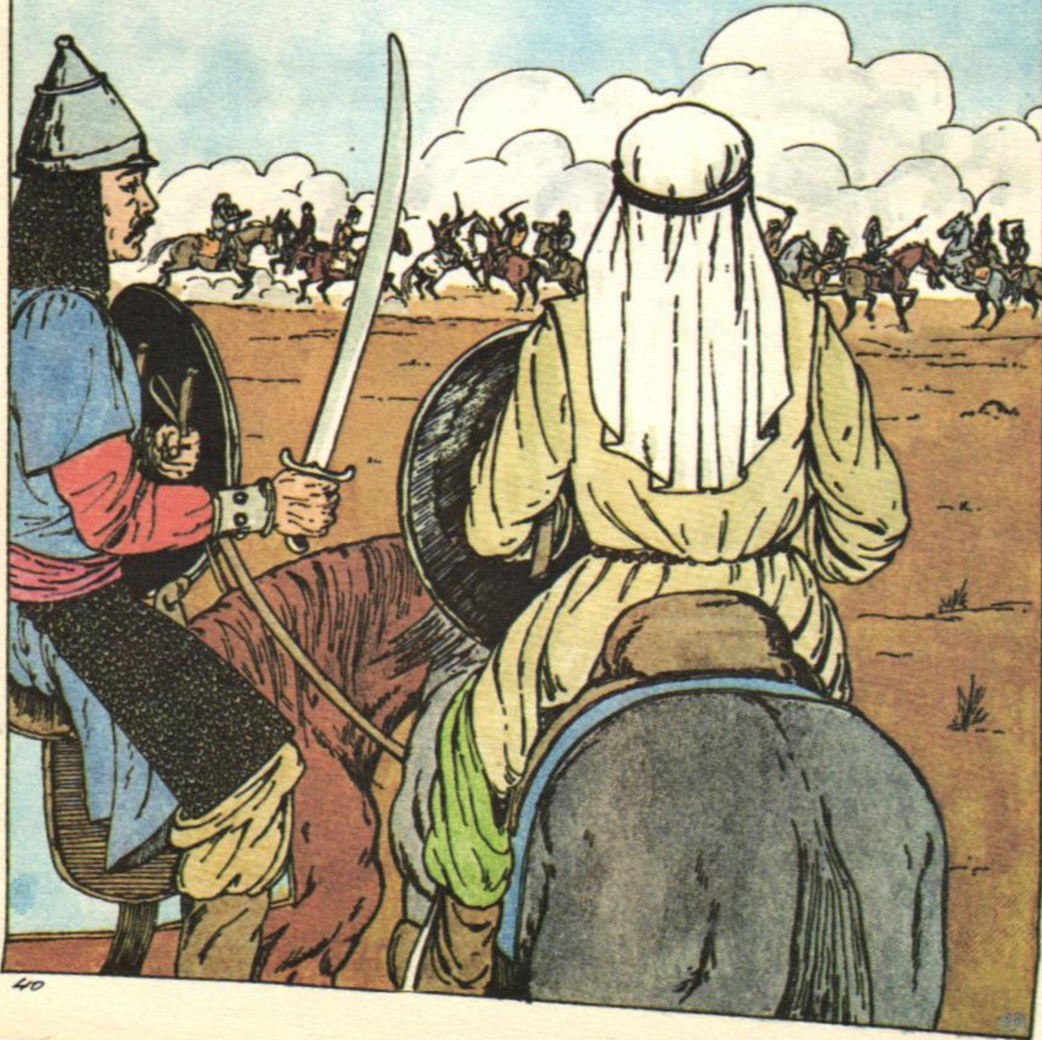

1207 YILINDA MOĞOLLARA İTAAT EDEN İLK TÜRK KAVMİ, KIRGIZLAR OLDU... BİR BAŞKA TÜRK KAVMİ OLAN TÜRGİŞLER, TALAS-ÇU-İLİ-ISIK-GÖL BÖLGESİNDE OTURUYOR VE BATI GÖK-TÜRKLERİN (ON OKLAR) TO-LU KOLUNUN BİR BÖLÜMÜNÜ OLUŞTURUYORLARDI.. DAHA SONRA GÖK-TÜRKLERLE TÜRGİŞLER ARASINDA MÜCADELE BAŞLADI...698'DE MEYDANA GELEN BOLÇU SAVAŞI'NDA ON-OK SAHASI GÖK-TÜRK HAKANLIĞI'NA BAĞLANDI...

GÖK-TÜRKLERLE TÜRGİŞLER ARASINDAKİ SAVAŞLAR KÜL-TEGİN VE BİLGE KAĞAN ZAMANINDA DA DEVAM ETTİ..(711-713)

TÜRGİŞLERİN BAŞINA GEÇEN SU-LU ZAMANINDA BAŞKENT BALASAGUN'DU (717). BU DÖNEMİN EN ÖNEMLİ OLAYI, ARAPLARIN MAVERÂÜNNEHİR'DEN DOĞU'YA DOĞRU OLAN İLERLEMELERİNİN DURDURULMASI VE ORTA ASYA HALKININ ARAP TEBAASI OLMASINI ENGELLEME ÇABALARIYDI...

ÇİN'İN, TÜRK BAŞBUĞLARINI BİRBİRİNE DÜŞÜRME PLANINA DAYANAN SİYASETİ SONUCUNDA TÜRGİŞLER, KARA VE SARI TÜRGİŞLER OLMAK ÜZERE İKİYE AYRILDILAR... BÖLGE-DE 20 YIL İÇİNDE GİTTİKÇE KUV-VET KAZANAN KARLUKLARIN İÇİNDE ERİYEREK YOK OLDULAR...

ON-OKLARIN BİR KISMINI OLUŞTURAN KARLUKLAR, ALTAYLAR'IN BATISINDAKİ KARA İRTİŞ VE TARBAGATAY BÖLGESİNDE YAŞARLARDI.. KAPGAN KAĞAN DEVRİNDE II. GÖKTÜRK HAKANLIĞI'NA BAĞLANAN KARLUKLAR.....
39

... BİLGE KAĞAN'IN ÖLÜMÜNDEN SONRA GÖK-TÜRK
HAKANLIĞININ YIKILMASINDA ÖNEMLİ ROL OYNADILAR...
751 YILI TEMMUZ'UNDA MEYDANA GELEN TALAS MUHA-
REBESİ'NDE ARAPLARLA İŞBİRLİĞİ YAPARAK ÇİNLİLE-
RİN YENİLGİYE UĞRAMASINI SAĞLADILAR.. BU SAVAŞ
SONUCUNDA TARIM HAVZASINDAN İTİBAREN BATISI
KARLUKLARA, DOĞUSU UYGURLARA AİT OLMAK ÜZERE
ORTA ASYA YENİDEN TÜRK EGEMENLİĞİNE
GİRDİ...
40

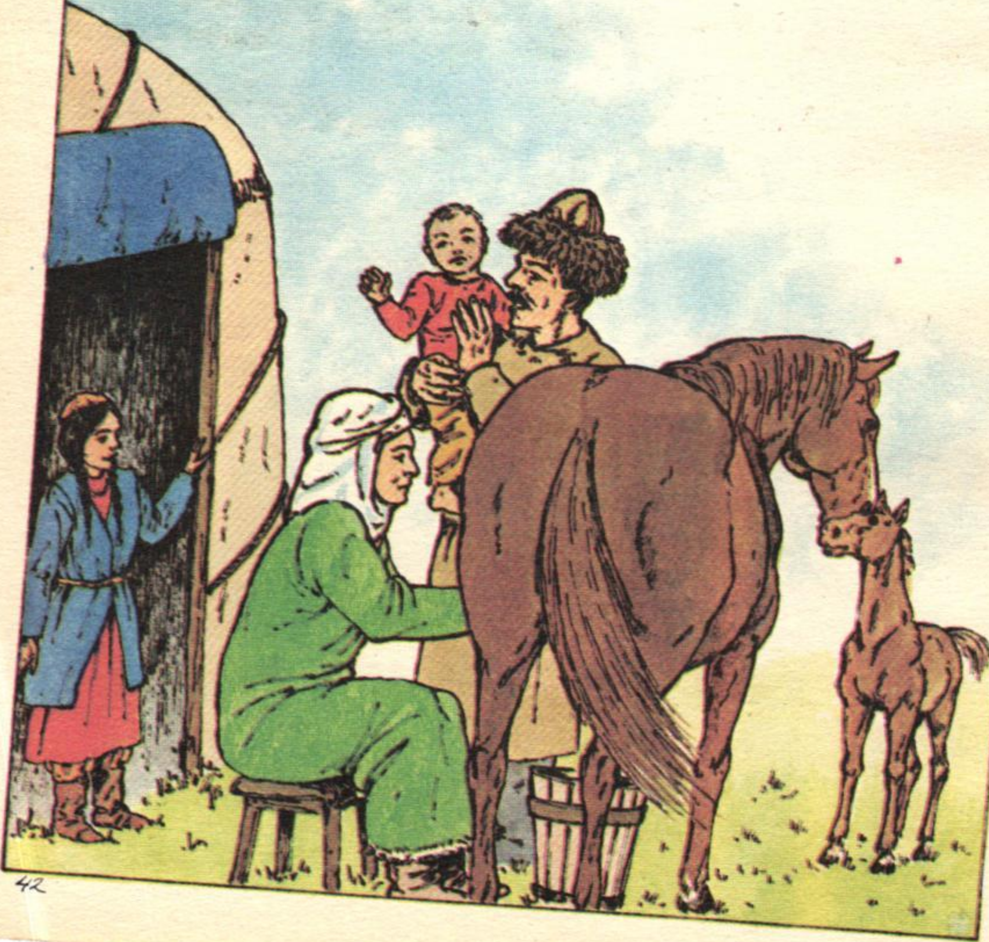

KARLUK YABGUSU KARA-HAN UNVANINI ALARAK KARA-ORDU'-YU BAŞKENT SEÇTİ.. İSLAMİ-YETİ İLK KABUL EDEN TÜRK DEVLETİ BUNLAR OLUP, GELECEKTEKİ KARA-HANLI DEV-LETİ'NİN DE ÇEKİR-DİĞİNİ OLUŞTUR-MUŞLARDIR...

1215'TE MOĞOL EGEMENLİĞİNE GİREN KARLUKLAR, HALEN BEDAHŞAN ÖZBEKLERİ ARASINDA VARLIKLARINI SÜRDÜRMEKTEDİRLER...

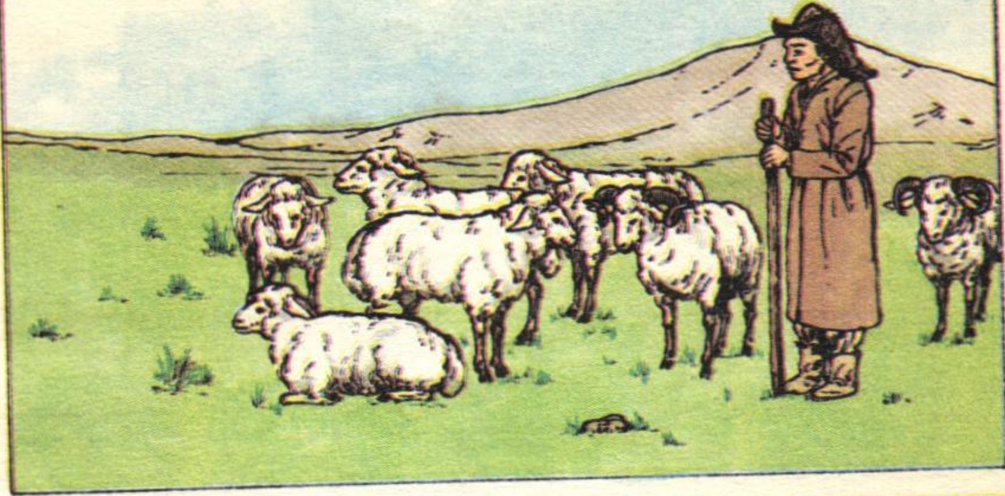
41

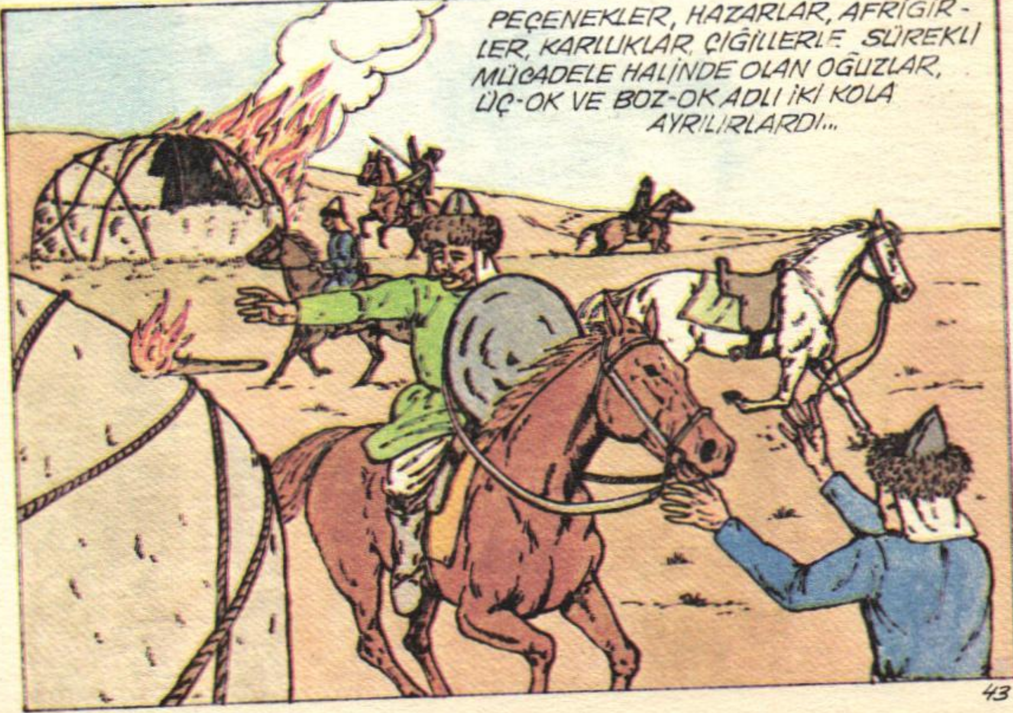
ARTIK OĞUZLAR HAKKINDA BİLGİ VERMEYE GEÇEBİLİRİZ.. OĞUZ ADI BİR KAVİM İSMİ OLMAYIP, DOĞRUDAN DOĞRUYA TÜRK KABİLELERİ DEMEKTİR... YANİ OĞUZLARLA GÖK-TÜRKLER, AYNI KAVİMDEN-DİRLER VE OĞUZ KABİLELERİ, GÖK-TÜRKLERİ OLUŞTURAN TOPLULUKTAN BAŞKASI DEĞİLDİR...

X. YÜZYILIN İLK YARISINDA OĞUZLAR SEYHUN BOZKIRLARI İLE KARACUK VE SAYRAM ŞEHİRLERİ CİVARINDA YAŞARLARDI... BU BÖLGE BATIDA HAZAR DENİZİ'NE, GÜNEYDE GÜRGENÇ ŞEHRİ İLE BUNUN KUZEYBATISINDAKİ ÇİT VE BARATEKİN KASABALARINA....

42

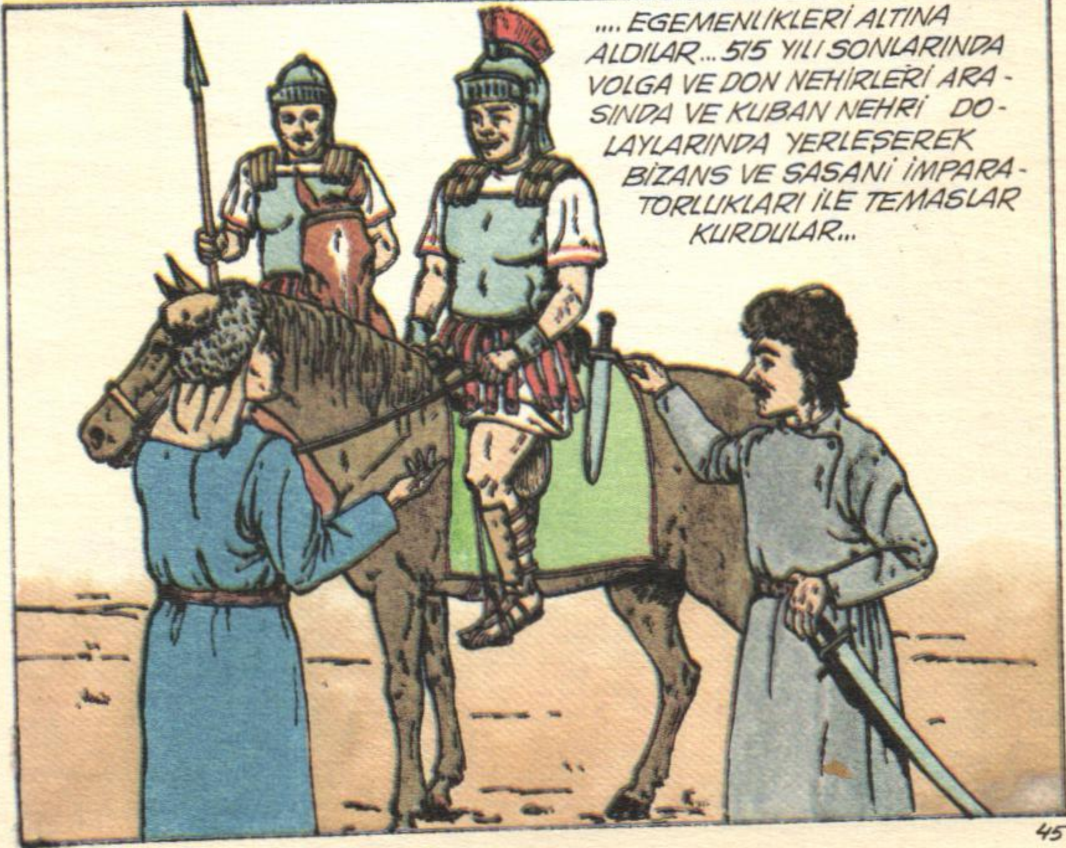

MÂVERAÜNNEHİR'DE BUHARA'NIN KUZEYİNE, KARACUK DAĞLARI'NIN ETEĞİNDEKİ SABRAN ŞEHRİNE KADAR UZANIYORDU VE KARACUK DAĞLARI'NDAN HAZAR'A KADAR UZANAN YARI ÇÖLE "OĞUZ BOZKIRI" ADI VERİLİRDİ... DEVLETİN KIŞLIK MERKEZİ YENİ-KENT'Tİ...

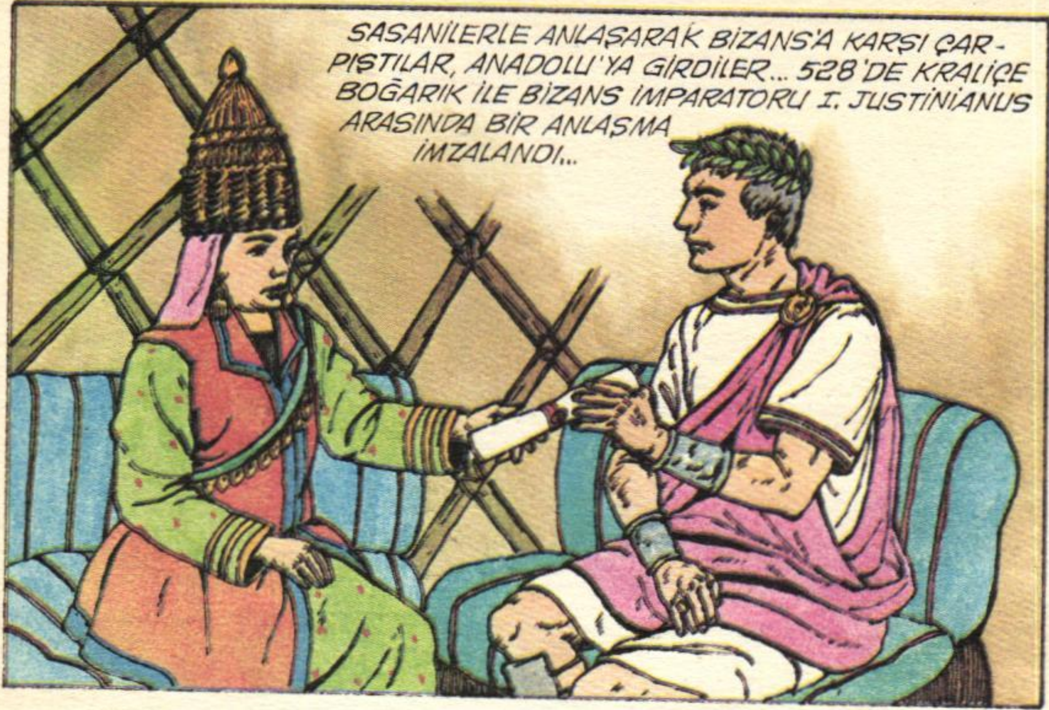

PEÇENEKLER, HAZARLAR, AFRİGİRLER, KARLUKLAR, ÇİĞİLLERLE SÜREKLİ MÜCADELE HALİNDE OLAN OĞUZLAR, ÜÇ-OK VE BOZ-OK ADLI İKİ KOLA AYRILIRLARDI...
43

KIPÇAKLARIN (KUMANLARIN) BASKISI VE SELÇUKLU AİLESİNİN KENDİLERİNE BAĞLI GRUPLARLA BİRLİKTE DEVLETTEN AYRILMALARI SONUCU, 1000 YILLARINA DOĞRU OĞUZ YABGU DEVLETİ YIKILDI...

ANCAK OĞUZLAR XI. YÜZYILDAN İTİBAREN 200 YIL SÜREN GÖÇLERİ İLE ÇOK GENİŞ BİR SAHAYA DAĞILARAK, TÜRKİYE CUMHURİYETİ DE DAHİL OLMAK ÜZERE TÜRK ADINI YAŞATMA VE DEVAM ETTİRME AMACINI TAŞIYAN SAYISIZ TOPLULUĞUN ÇEKİRDEĞİNİ OLUŞTURDULAR VE TÜRK, İSLÂM VE DÜNYA TARİHİNDEKİ MÜSTESNA MEVKİLERİNİ BU YOLLA KORUMUŞ OLDULAR...

BİR BAŞKA TÜRK ULUSU OLAN SABARLAR 503 YILINDA DOĞU AVRUPA'DA BİR KISIM BULGAR KAVİMLERİNİ.....

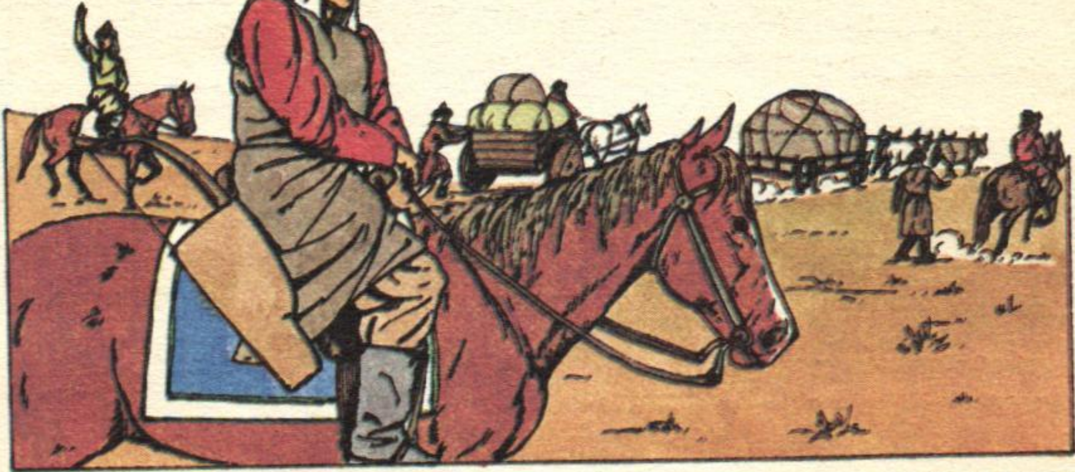

.... EGEMENLİKLERİ ALTINA ALDILAR... 515 YILI SONLARINDA VOLGA VE DON NEHİRLERİ ARA-SINDA VE KUBAN NEHRİ DO-LAYLARINDA YERLEŞEREK BİZANS VE SASANİ İMPARA-TORLUKLARI İLE TEMASLAR KURDULAR...
45

SASANİLERLE ANLAŞARAK BİZANS'A KARŞI ÇARPIŞTILAR, ANADOLU'YA GİRDİLER... 528'DE KRALİÇE BOĞARIK İLE BİZANS İMPARATORU I. JUSTİNİANUS ARASINDA BİR ANLAŞMA İMZALANDI...

557'YE DOĞRU AVARLARDAN AĞIR BİR DARBE YİYEN SABARLAR, GÖKTÜRK HAKANLIĞI'NIN İDARESİNE GİRDİLER...

46

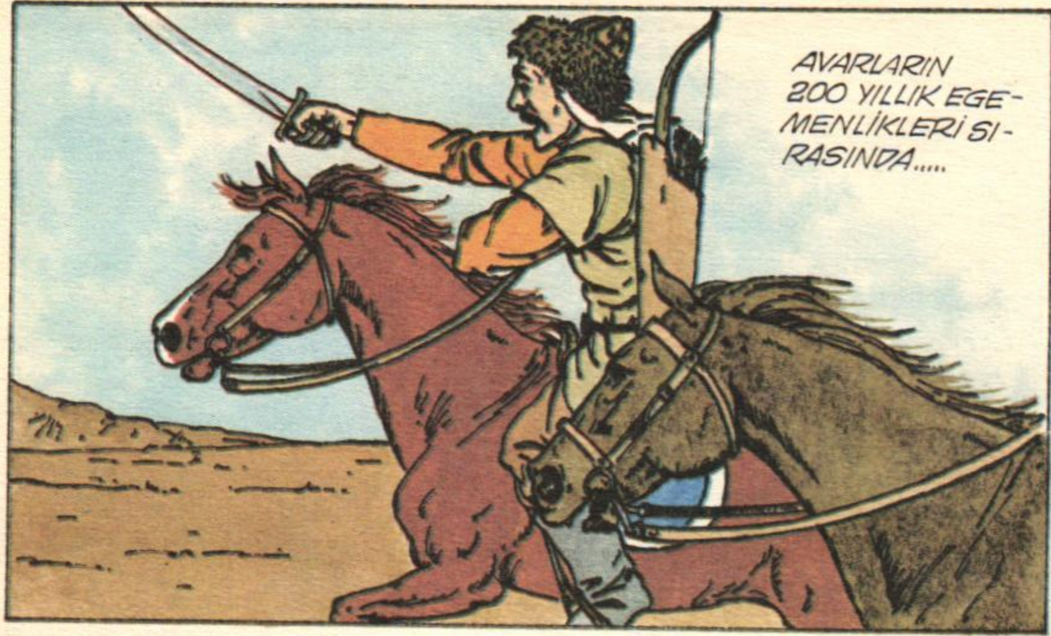
İÇ ASYA'DA BİRİ HUN (TÜRK) DİĞERİ UAR (AVAR) OLAN İKİ BÜYÜK KABİLEYE DAYALI AVAR (JUAN-JUAN) DEVLETİ, UARLAR HAKİMİYETİNDE KALMIŞ, BATIYA GÖÇ SIRASINDA İDARECİ ZÜMREYİ TÜRKLER MEYDANA GETİRMİŞLERDİ...

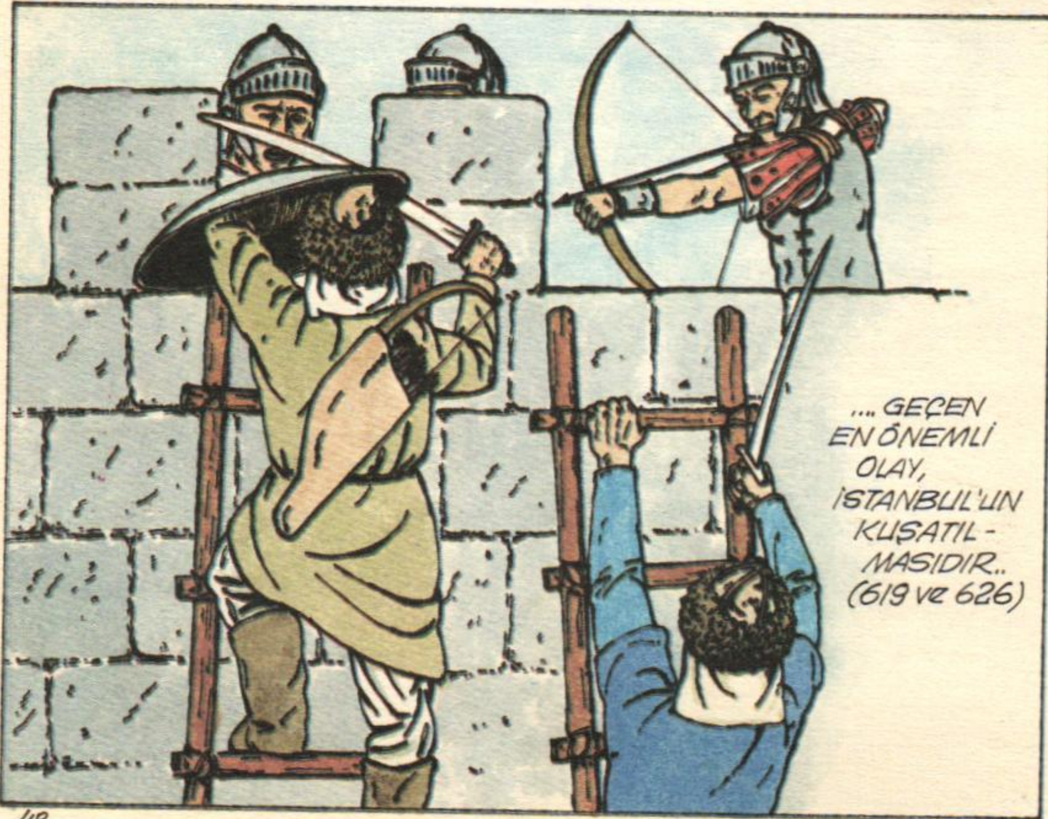

558 YILINDA SABAR HÂKİMİYETİNİ YIKIP BİZANS'A ELÇİ GÖNDEREN AVARLAR, YILLIK VERGİ VE YERLEŞEBİLECEKLERİ BİR YURTLUK İSTEDİLER... 562'DE AŞAĞI TUNA'YI, 568'DE MACARİSTAN'I İŞGAL ETTİLER...

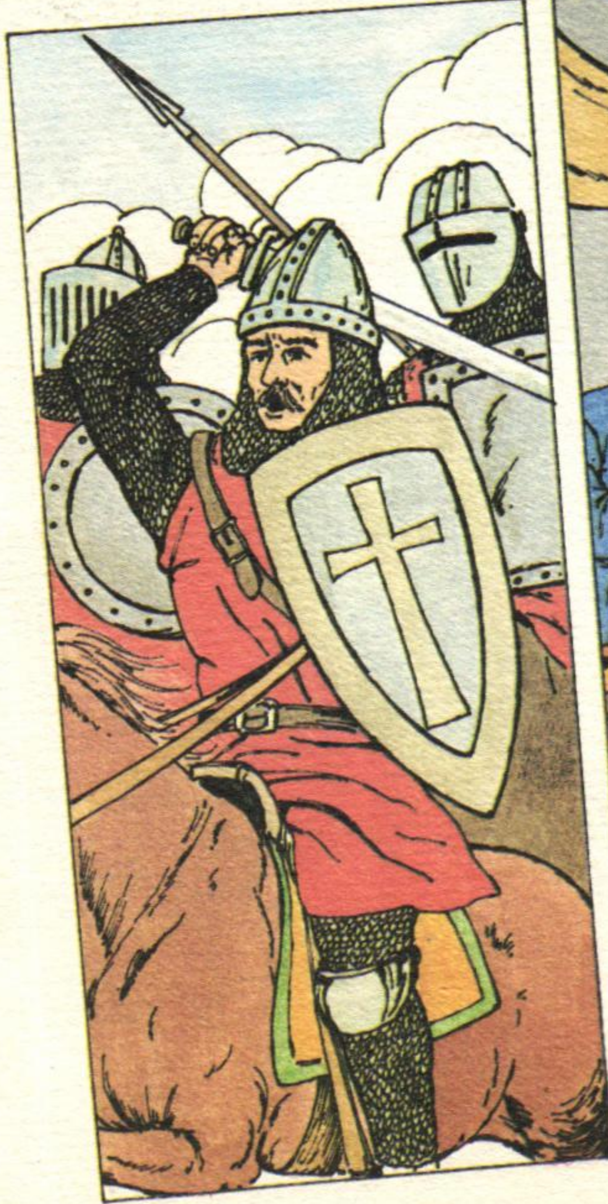
47

AVARLARIN 200 YILLIK EGE-MENLİKLERİ SI-RASINDA.....

.... GEÇEN EN ÖNEMLİ OLAY, İSTANBUL'UN KUŞATIL-MASIDIR.. (619 ve 626)

48

AVARLAR 791'DEN İTİBAREN FRANK İMPARATORLUĞU'NUN SALDIRILARINA UĞRADILAR VE PEPEN'İN 796'DA ORTA MACARİSTAN'DAKI AVAR BAŞKENTİNİ ELE GEÇİRMESİNDEN SONRA 805 YILINDA DEVLET BÜTÜNÜYLE ORTADAN KALKTI...

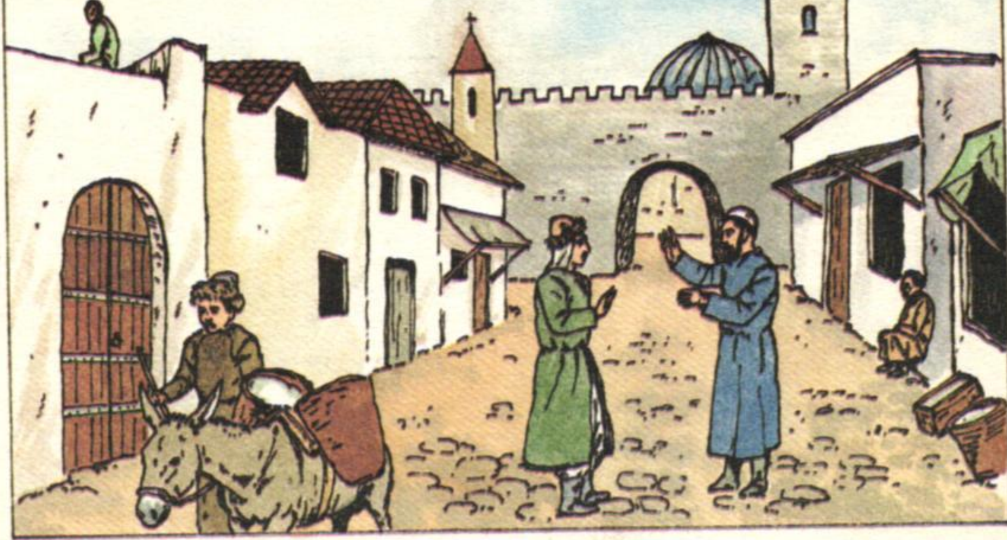

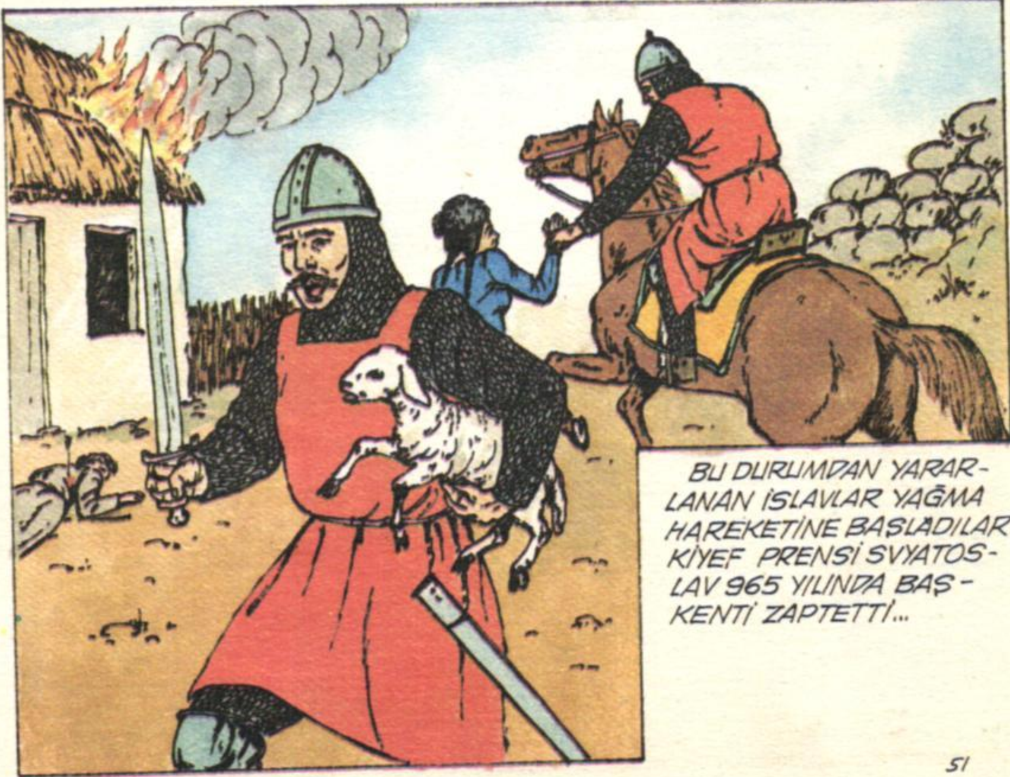

.....KAFKASLAR VE VOLGA'DAN DİNYEPER'E, ÇOLMAN'A VE KİYEF'E UZANAN SAHADA EGEMEN OLAN HAZAR HAKANLIĞI, DOĞU AVRUPA TARİHİNDE ÖNEMLİ ROL OYNAMIŞ TÜRK DEVLETLERİNDEN BİRİ OLARAK GÖRÜLMEKTEDİR...

SABAR TÜRKLERİNİN BİR DEVAMI OLAN HAZARLAR, 558'DEN SONRA SASANİ-LERLE SAVAŞARAK TÜM KAFKASLAR'A HÂKİM OLDULAR...

630'DAN SONRA BAĞIMSIZLIKLARINI KAZANARAK SASANİLERE KARŞI BİZANS'IN BİR MÜTTEFİĞİ DURUMUNA GELDİLER... BAŞKENT İTİL ŞEHRİYDİ...
50

DİN VE DİL BİRLİĞİ OLMADIĞINDAN HAZARLAR
X. YÜZYILDA GÜÇLERİNİ YİTİRDİLER...

BU DURUMDAN YARAR-
LANAN İSLAVLAR YAĞMA
HAREKETİNE BAŞLADILAR..
KİYEF PRENSİ SVYATOS-
LAV 965 YILINDA BAŞ-
KENTİ ZAPTETTİ...

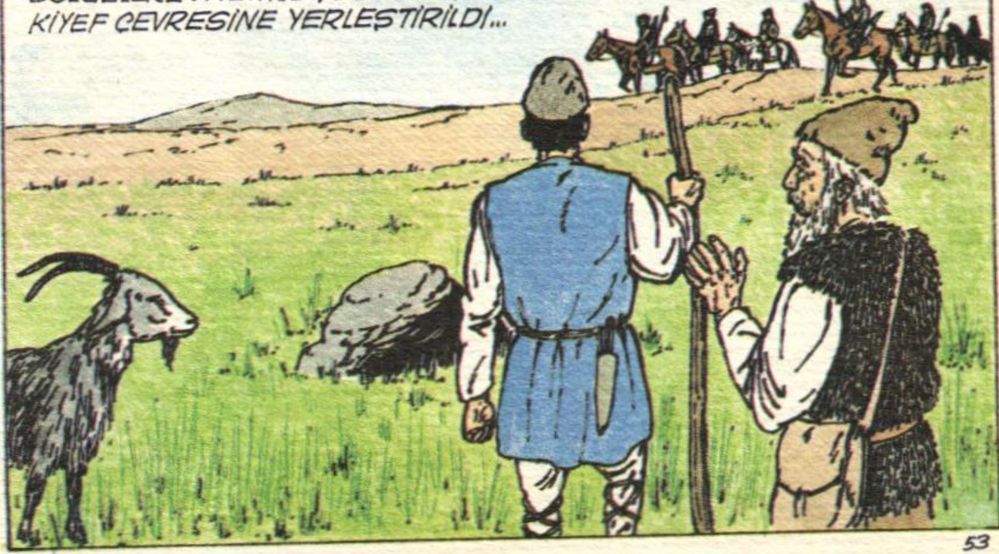
51

.IX.-XI. YÜZYILLAR ARASIN-
DA ORTA ASYA'DAN BATIYA
GÖÇ EDEN GRUBUN BAŞIN-
DA PEÇENEKLER GELİ-
YORDU...

MACARISTAN'A YERLEŞEN
PEÇENEKLERLE RUSLAR ARA-
SINDA 915'TEN 1036'YA KADAR
SÜREKLİ ÇATISMALAR MEYDA-
NA GELDİ.. AYNI YIL PEÇENEK-
LER AĞIR BİR BOZGUNA
UĞRADILAR...

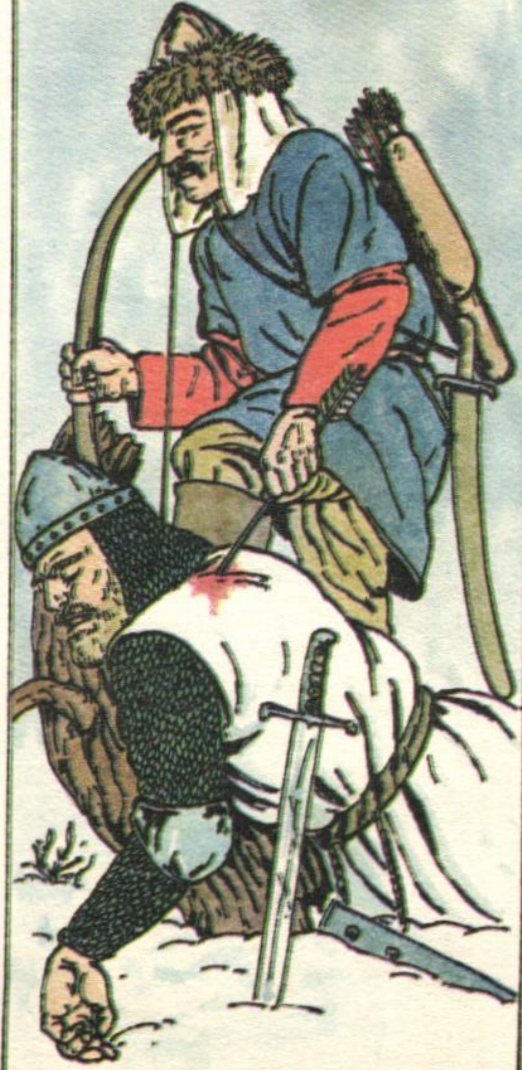
52

OĞUZLARIN BİR KOLU OLAN UZLAR, IX. YÜZYILIN İKİNCİ YARISINDA PEÇENEKLERİ VOLGA ÖTESİNDEKİ YURTLARINDAN ATARAK BÖLGEYİ İŞGÂL ETMİŞ, SONRA DA BATIYA GÖÇ ETMİŞLERDİ... 1036'DA AYNI KOL KİYEF KNEZLİĞİ SINIRINDA GÖRÜLDÜ...

1060'TA RUSLARA YENİLEN UZLAR TUNA'YI GEÇEREK TRAKYA VE MAKEDONYA ÜZERİNDEN SELANİK VE MORA'YA KADAR İLERLEDİLER... ANCAK GEREK SERT İKLİM ŞARTLARI, GEREKSE SALGIN HASTALIKLAR SEBEBİYLE KISA SÜREDE KIRILAN UZLAR BİZANS TARAFINDAN ÇEŞİTLİ BÖLGELERE DAĞITILDI, BİR BÖLÜMÜ DE KİYEF ÇEVRESİNE YERLEŞTİRİLDİ...

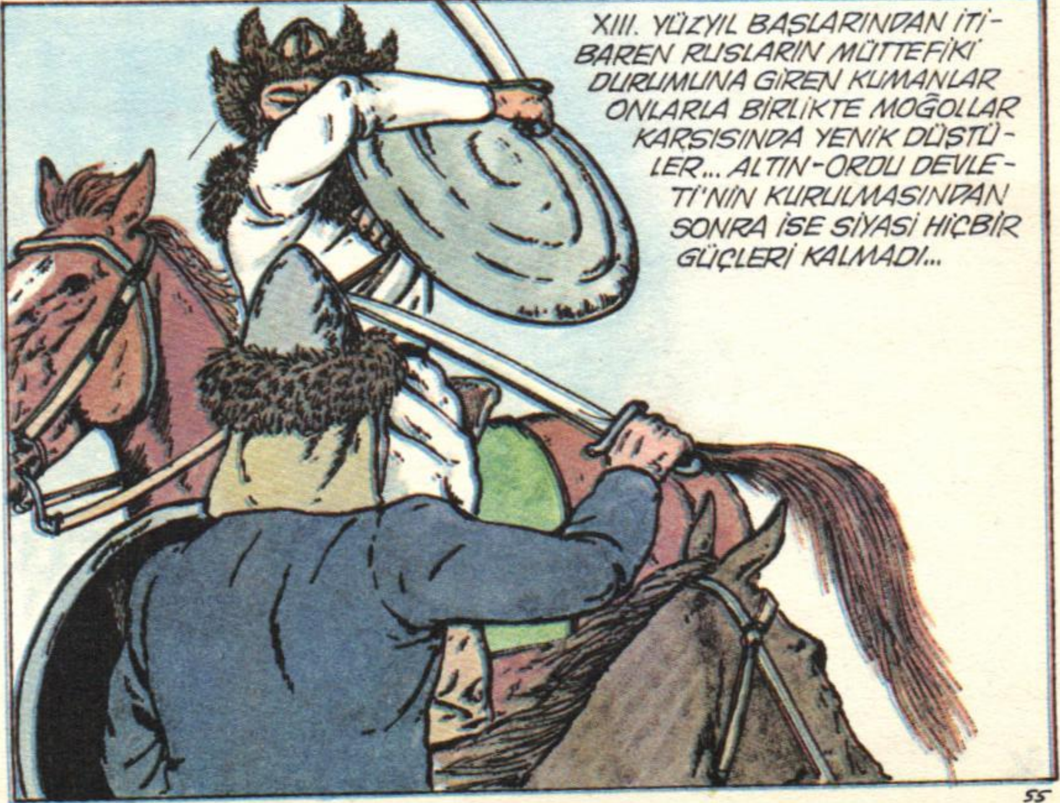
53

KAYNAKLARDA BAŞKA BAŞ-
KA İSİMLER ALTINDA SÖZÜ EDİ-
LEN KUMANLAR (KIPÇAKLAR)
TÜRK KAVİMLERİ ARASINDA İSTİS-
NA TEŞKİL EDERLER.. BATI-GÖK-
TÜRKLERİNDEN OLAN KUMANLAR
MOĞOL İSTİLÂSINA KADAR BİR BU-
ÇUK ASIRDAN FAZLA BİR SÜRE
KARADENİZ'İN KUZEYİNDEKİ BOZKIR-
LARI HÂKİMİYETLERİ ALTINDA
TUTTULAR...

1091'DE MACARİSTAN'A 1092'
DE LEHİSTAN'A GİRDİLER.. 1093'-
TE İKİNCİ KEZ BİZANS TOPRAKLA-
RINDA GÖRÜNDÜLER... 1185'TE
RUSLARI AĞIR BİR YENİLGİYE
UĞRATTILAR...

54

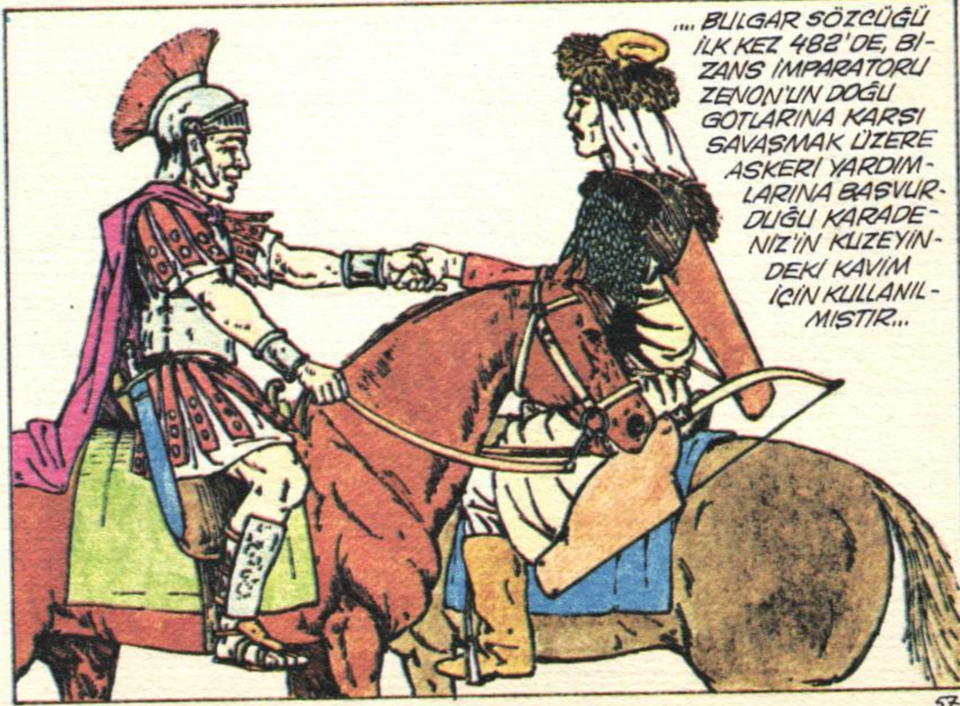

GÜRCÜ KRALI BAGRATLI II. DAVİD, SELÇUKLU TEHDİDİNE KARŞI KUMANLARDAN YARDIM İSTEDİ... BUNUN ÜZERİNE ŞİRVAN VE AZERBAYCAN'A SEFERLER DÜZENLENDİ... 1123'TE TİFLİS ALINARAK GÜRCÜ KRALLIĞI'NIN MERKEZİ HALİNE GETİRİLDİ...

XIII. YÜZYIL BAŞLARINDAN İTİBAREN RUSLARIN MÜTTEFİKİ DURUMUNA GİREN KUMANLAR ONLARLA BİRLİKTE MOĞOLLAR KARŞISINDA YENİK DÜŞTÜLER... ALTIN-ORDU DEVLETİ'NİN KURULMASINDAN SONRA İSE SİYASİ HİÇBİR GÜÇLERİ KALMADI...

55

KUMANLAR SESLERİNİ BU KEZ MISIR'DA DUYURMAYA BAŞLADILAR... EYYUBİ DEVLETİ'-NİN HİZMETİNE GİRMİŞ BULUNAN KUMAN PARALI ASKERLERİ, 1250'DE İZZÜDDİN AY-BEG'İN EYYUBİLER YERİNE SULTAN İLAN EDİLMESİ İLE KURULAN MISIR-TÜRK DEVLETİ'Nİ KISA SÜREDE ELE GEÇİRDİLER...
BU DÖNEMDE DEVLET TÜRK ADIYLA ANILIYOR, MISIR VE SURİYE "TÜRKİYE" OLARAK BİLİNİYOR VE RESMİ DİL OLA-RAK TÜRKÇE KULLANILIYOR-DU... ÇERKES KÖLEMENLERİ DEVRİNDE DE DURUM DEĞİŞ-MEDİ VE ÜLKE DAHA SONRA OSMANLILARA GEÇTİ...
56

BULGARLARIN (OĞURLARIN) TÜRK ASILLI OLDUKLARINA DAİR ORTAYA ATILAN GÖRÜŞ, DAHA SONRA LINGUİSTİK ARAŞTIRMALARI SONUCU KESİNLİK KAZANMIŞTIR...

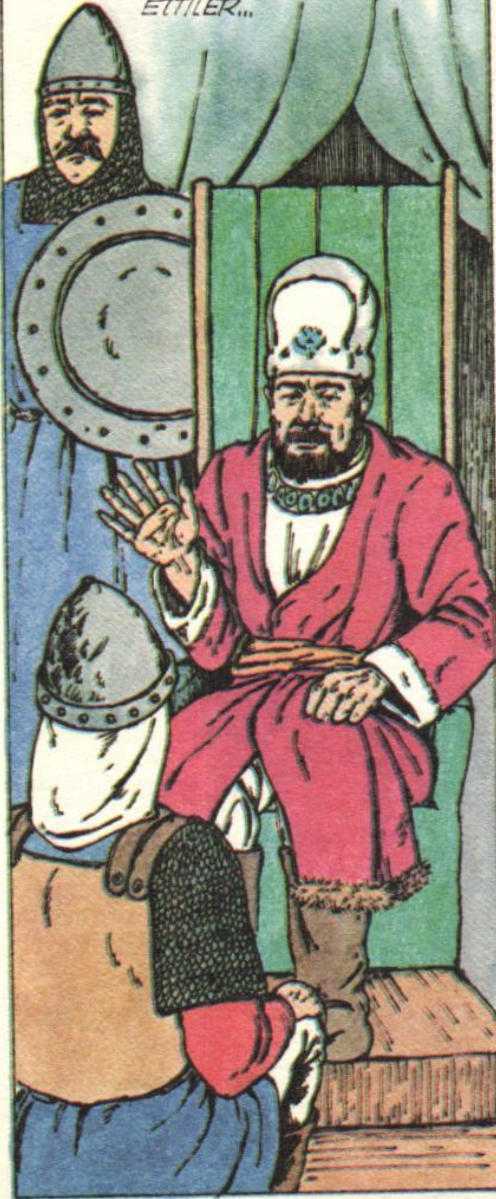

...BULGAR SÖZCÜĞÜ İLK KEZ 482'DE, BİZANS İMPARATORU ZENON'UN DOĞU GOTLARINA KARŞI SAVAŞMAK ÜZERE ASKERİ YARDIMLARINA BAŞVURDUĞU KARADENİZ'İN KUZEYİNDEKİ KAVİM İÇİN KULLANILMIŞTIR...

57

ATTİLA'NIN OĞLU İRNEK YÖNETİMİNDE ORTA AVRU-
PA'YI TERK EDEN HUNLAR, KARADENİZ KIYILARIN-
DA BULUŞTUKLARI BAŞKA TÜRK ZÜMRELERLE
KARIŞMIŞLARDI.. BU KARIŞMADAN DOĞAN YENİ
TOPLULUK, TÜRKÇE "BULAMAK, KARIŞMAK"-
TAN "BULGA+R" ADINI ALDI...

HUNLARLA KARIŞAN BU TÜRKLERİN ASIL ADI OĞUR İDİ VE TUNA
AĞZINDAN VOLGA'YA KADAR KARADENİZ'İN KUZEY BOZKIRLARINDA
AYRI BOYLAR HALİNDE YAŞIYORLARDI... BAŞLICA UĞRAŞILARINI
AVCILIK VE KÜRK TİCARETİ OLUŞTURURDU...

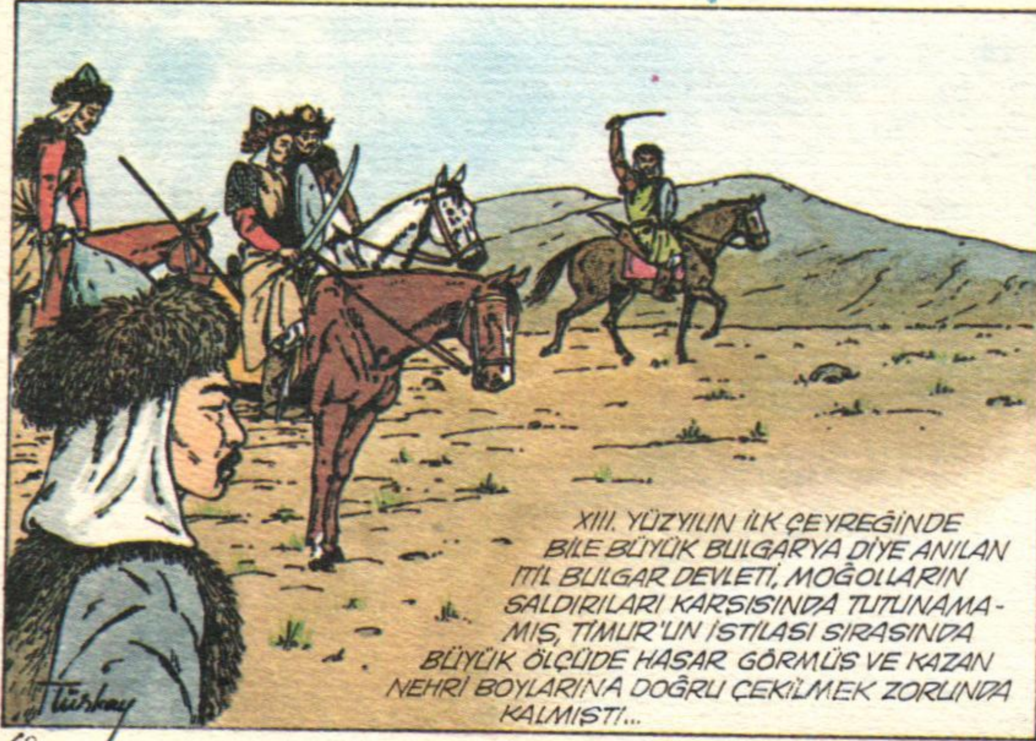
58

BULGARLAR 630-665 ARASINDA BÜYÜK BULGARYA DEVLETİ'Nİ, 679'DA TUNA BULGAR DEVLETİ'Nİ BÜYÜK BULGARYA DEVLETİ'NİN YIKILMASINDAN SONRA İTİL BULGAR DEVLETİ'Nİ KURDULAR... 864'TE ORTODOKSLUĞU KABUL ETTİLER...

İTİL KIYISINDA KURULAN BULGAR BAŞKENTİ, IX.-XII. YÜZYILLARDA DOĞU AVRUPA'NIN ÖZELLİKLE KÜRKÇÜLÜK ALANINDA EN ÖNEMLİ TİCARET MERKEZLERİNDEN BİRİ DURUMUNDAYDI...

59

X. YÜZYILIN İLK ÇEYREĞİNDE ESKİ TÜRK TEŞKİLAT VE UNVANLARINI KORUDUKLARI ANLAŞILAN İTİL BULGARLARI, İSLÂMİYETİ KABUL ETMEKLE DOĞU AVRUPA'DA TÜRK İSLÂM KÜLTÜRÜNÜN TEMSİLCİSİ OLDULAR...

XIII. YÜZYILIN İLK ÇEYREĞİNDE BİLE BÜYÜK BULGARYA DİYE ANILAN İTİL BULGAR DEVLETİ, MOĞOLLARIN SALDIRILARI KARŞISINDA TUTUNAMAMIŞ, TİMUR'UN İSTİLASI SIRASINDA BÜYÜK ÖLÇÜDE HASAR GÖRMÜŞ VE KAZAN NEHRİ BOYLARINA DOĞRU ÇEKİLMEK ZORUNDA KALMIŞTI...
Türkay

60

ESKİ TÜRKLERDE SOSYAL HAYAT - GELENEK VE GÖRENEKLER

Eski Türk kültüründe at ve demirin önemi büyüktür. Ünlü Türk bilgini Kaşgârlı Mahmud, "At Türk'ün kanadıdır" derken bunu açıkça ifade eder. At aynı zamanda sağladığı sürat ve diğer binek hayvanlarına olan üstünlüğü sebebiyle binicisine her zaman kendine güven duygusu kazandırmış ve ona hükmetme ruhu aşılamıştır.

Atı ehlileştirmekle kalmayan Türkler, onu binek hayvanı olarak da insanlık hizmetine sundular. Yeni yeni yürümeye başlayan her Türk çocuğunun yanında mutlaka eyerlenmiş durumda bir at hazır bulunurdu. İlk binicilik derslerini koyun sırtında alan çocuk, askerlik eğitimine sincap, gelincik, tilki ve tavşan avlayarak başlar, büyüdüğü zaman mükemmel bir atlı savaşçı olurdu.

Dar anlamıyla anne, baba ve çocuktan oluşan Türk ailesinde kadının rolü büyüktü. Hür olan ve Asya Hunlarından itibaren ata binen, ok atan, polo, güreş gibi ağır sporları zevkle yapabilen, ırz ve namusunu her zaman ön planda tutan Türk kadını, saygın bir kişiliğe sahipti. Savaşta düşman eline düşmesi büyük ayıp sayılırdı.

Türk toplumunda cesarete hayranlık duyulur, tâbiyet ise yüz karası bir durum olarak kabul edilirdi. Atalardan toprakla birlikte devralınan istiklâl, hiçbir şart altında feda edilemezdi. Savaşabilecek durumda fertler mevcut olduğu sürece devletin korunması esastı.

Bütün yetkiler hakanda toplanmasına rağmen hakanın bazı hususlarda danıştığı ve kararlarına kesin olarak uyduğu meclisler de vardı. Türk hakanları ve halkı milli kültür, gelenek ve görenekleri kutsal sayar ve bunları korumakta çok hassas davranırlardı. Yine Türk hakanları milletin babası olmak sıfatıyla onun hesabına çalışmayı milli ve dini bir görev olarak görürlerdi.

Türkler asker bir millet olarak çadır-hamam (çerge) ve seyyar hastaneleri ilk bulan milletti. Uzun süren seferlerde bunlardan yararlanılırdı. Kişi, ferdi hukukla donatılmış, ekonomik açıdan hür bir hayat düzenine sahipti. Şahsi mülkünü istediği gibi kullanma yetkisi vardı. Kölelik müessesesi hiçbir dönemde söz konusu olmamıştı. Bu husus Türk toplumunda sınıfsal bir yapının bulunmadığının açık bir kanıtıdır.

Eski Türkler tek Tanrı inancına sahiptiler. Bunun yanı sıra totemcilik, şamancılık gibi inançlar da yaygındı. Halk dindar ve milliyetçi duygulara sahip olup, Tanrı'nın Türk milletini koruduğuna ve hakanın da bu maksatla başa geçirildiğine bütün samimiyetiyle inanırdı.

Diplomasi yani devletlerarası ilişkiler önemli bir yer tutardı. Asya Hunlarının merkezinde, çeşitli dillerde konuşabilen ve yazabilen kalabalık bir görevli kadrosu mevcuttu. Casusluk yapmadığı müddetçe yabancı temsilcilere dokunulmazdı.

Teşkilat yönünden yabancı ordulardan bütünüyle farklı olan Türk ordusu, temelde süvarilerden meydana gelirdi. En büyük askeri birlik 10 000 kişiden ibaretti ve tümen adıyla anılırdı. Orduda disiplin ön planda gelirdi ve devlet mekanizması da askeri bir disiplin içinde yürütülürdü.

Savaş meydanlarında süvariler, atların renklerine göre belirli mevzilere yerleştirilirlerdi. Ülkenin güvenliğini sağlamak amacıyla belirli yerlerde, vaktinde haber almaya yarayan ve içinde nöbetçilerin bulunduğu ateş kuleleri inşa edilmişti.

Adliye teşkilatı, hükümdarın başkanlığındaki yüksek devlet mahkemesi ile hakan adına töre hükümlerini uygulamakla görevli yargıçlar ve bunların maiyetindeki memurlardan oluşmaktaydı.

Eski Türklerde edebiyat ve sanat da önemli bir yere sahipti. Özellikle destan ve efsaneler oldukça yaygın olarak ağızdan ağıza dolaşır dururdu. Bunların arasında Bozkurt, Kutlu-Dağ efsaneleri ile Oğuz Kağan ve Ergenekon destanını sayabiliriz.

Kendilerine özgü yazıları bulunduğu bilinen ilk Türkler, VIII. Yüzyılın ilk yarısından kalma kitabeleri ile Gök-Türklerdir. Ancak Türklerin daha önceki çağlarda da yazıyı kullandıkları bilinmektedir. Mesela Orhun alfabesiyle yazılmış olan ve yeni ele geçirilmiş bulunan bir kitabenin, M.Ö. V-IV. Yüzyıllara ait olduğu sanılmaktadır. M.Ö. II. Yüzyıla ait eski Türk alfabesiyle yazılmış bir başka kitabe daha bulunmuştur.

38 harfli Orhun alfabesi daha sonra Asya'dan etrafa yayılarak, Uzakdoğu'dan Orta Avrupa'ya uzanan alanda, çeşitli topluluklar arasında ortak bir özellik kazanmıştır. Gök-Türk Abideleri (Bilge Kağan, Kül-Tegin), bu yazının en güzel örneklerinden birini teşkil etmektedir.

Eski Türkler zamanın hesaplanmasında 12 hayvanlı Türk takviminden yararlanmışlardır.

Türklerin dikkat çekici ahlaki bir özelliği de utangaç bir millet oluşudur: Kitabelerimize ve Çin, Bizans, Latin kaynaklarına göre Türkler savaş meydanlarında değil, rahat döşekte ölmekten, hatta ihtiyarlayıp hastalanmaktan utanırlardı. Esir olmak, köle durumuna düşmek, büyük utanç kaynağı idi.

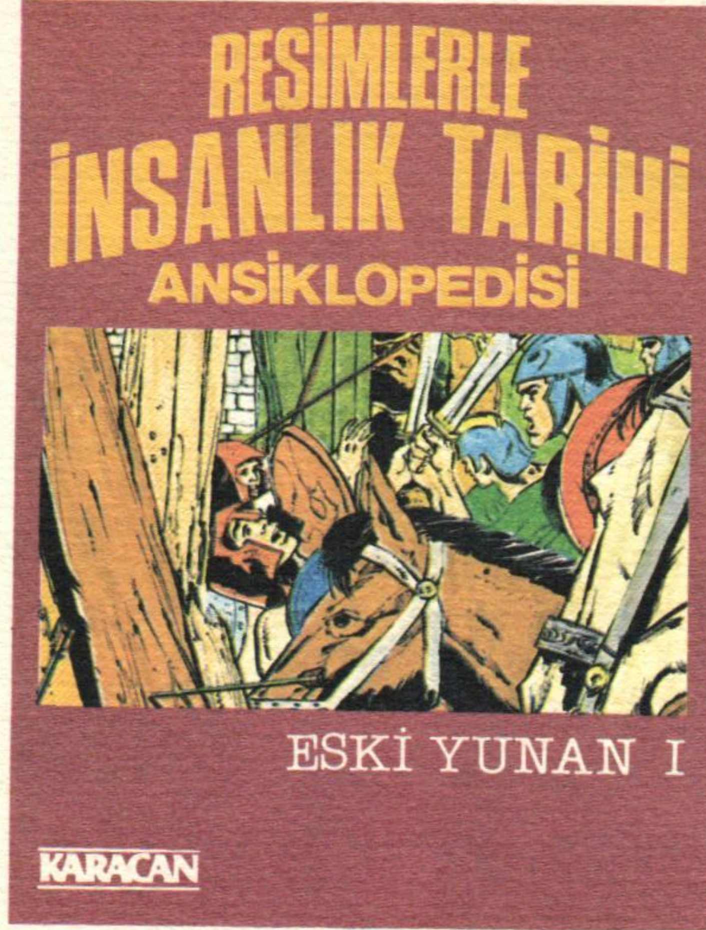
Başarılarından dolayı öğünmekten ve övülmekten kaçınırlardı. Özellikle yalan söylemek büyük bir ayıp sayılır, şiddetle nefret edilirdi.

Devletlerarası münasebetlerde, sadece söz vermekle yetinilirdi. Bu bakımdan Türkler "Söz Namustur" telakkisini kendilerine her dönemde rehber edinmişlerdir.

İnsan sevgisinden kaynaklanan "Koruyuculuk", "Adalet", "Hürriyet", "Eşitlik" ilkelerini insanlık tarihine hediye eden Türkler olmuştur.

RESİMLERLE İNSANLIK TARİHİ ANSİKLOPEDİSİ

GELECEK SAYI: ESKİ YUNAN I

BAYİNİZDEN ŞİMDİDEN AYIRTINIZ